

OPERA

TIDSKRIFTEN

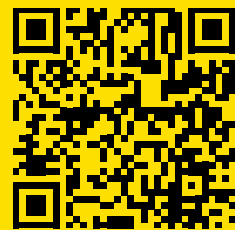
INTERVJU MED
ANDERS LORENTZSON
OCH MATS PERSSON
STORA BOLLHUSET

In memoriam

Grace Bumbry

FÖRESTÄLLNINGAR FRÅN
STOCKHOLM TILL VENEDIG

COPENHAGEN OPERA FESTIVAL

Ladda ner vår app
eller se programmet
på operafestival.dk

Foto: Damien Stanton

Opera & sensommar i Köpenhamn!

Copenhagen Opera Festival erbjuder mer än 85 opera-events i hela Köpenhamn. Vi tar över gator och gränder, torg och kanaler, stadens vackra teatrar och salonger, samt Tivoli!

Upplev opera i ett före detta fängelse, en flyghangar, i den virtuella världen, i den gamla Börssalen eller ombord på *Showbåten* som färdas under bar himmel i Köpenhamns kanaler. Låt dig inspireras av nyskrivna operaverk, njut av

Puccinis klassiker *Suor Angelica* och hänförs av operasolisterna i världsklass så som Stephen Milling, Barbara Hannigan och Lise Davidsen.

På Den Røde Plads på Nørrebro hittar du Festivalscenen, som bjuder på gratis opera - kryddat med utsökt mat och dryck i sensommarsolen.

Läs mer i vår app eller på operafestival.dk

11.08.23
20.08.23

INNEHÅLL

SPELÅRET 2023/24

12 Malmö Opera, Folkoperan, Den Norske Opera, Wiener Staatsoper och Det Kongelige Teater.

INTERVJU

20 Sören Tranberg har intervjuat två av Göteborgsoperans stöttepelare, Anders Lorentzson och Mats Persson. Samtalet kom bland annat att handla om deras karriärer.

HISTORIK

26 I år är det 250 år sedan som den första operaföreställningen gavs på svenska. Ingvar von Malmborg berättar om Stora Bollhuset som låg vid Slottsbacken i Gamla stan.

ESSÄ

64 Kärleksförväxlingar med barocka övertoner skriver Claes Wahlin om. Han ger oss den historiska bakgrunden till Rameaus opera Dardanus, som får sin Sverigepremiär på Confidencen i juli, och till Purcells The Fairy Queen som spelas på Drottningholms Slottsteater i augusti.

ALLTID I OPERA

5 LEDARE

6 NOTISER

30 **FÖRESTÄLLNINGAR** Kungliga Operan, Folkoperan, Göteborgsoperan x 2, Malmö Opera, Malmö Konsthall, Teatro La Fenice, Teatro alla Scala och Oper Frankfurt.

68 **IN MEMORIAM** Grace Bumbry och Kaija Saariaho.

70 **NYTT PÅ CD** Kerstin Meyer Memorial Edition 1956–1980 och La voix humaine.

74 **NYTT PÅ DVD** Tosca.

76 KALENDER

78 DIE SCHWEIGSAME FRAU

Omslag: Karin Mårtensson Ghods och Anders Wängdahl i *Det var en gång på Grand Hôtel*, Göteborgsoperan. Foto: Lennart Sjöberg. // *Eugen Onegin*, Det Kongelige Teater. Foto: Karl Forster. // *Anders Lorentzson*. Foto: Mats Bäcker. // *Mats Persson*. Foto: Mats Bäcker. // *Stora Bollhuset*. Akvarell: M. R. Heland. // *Alexandra Büchel i Judith*, Folkoperan. Foto: Mats Bäcker. // *Sanna Gibbs i Glömskans arkiv*, Malmö Konsthall. Foto: Emmalisa Pauly. // *The Fairy Queen*, Drottningholms Slottsteater. Kostymskiss: Anna Kjellsdotter.

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE
Sören Tranberg

ADRESS
Tidskriften OPERA
Lindvallsplan 10
117 36 Stockholm
Tel 0709-67 58 63
st@tidskriftenopera.nu
www.tidskriftenopera.se

REDAKTION
Erik Graune, Ingvar von Malmborg, Sara Norrback Carlsson, Sören Tranberg och Claes Wahlin

SKRIBENTER OCH MEDARBETARE I NUMRET
Lennart Bromander, Göran Gademan, Erik Graune, Hanna Höglund, Ingvar von Malmborg, Åsa Mälhammar, Günter Thiele, Sören Tranberg, Loretto Villalobos och Claes Wahlin

KORREKTUR
Hans L Beeck

STYRELSE
Carin Balfe Arbman (ordförande), Elisabeth Lax, Clara Mårtensson, Ingela Roos, Karin Tufvesson Hjörne och Sören Tranberg

PRENUMERATION
Flowy, kundtjänst: 08-522 182 30
(öppettider: 8-18 vardagar)
Online kundtjänst:
order.flowy.se/opera
Årsprenumeration: 525,- inkl. moms [5 nr]
Tvåårsprenumeration: 1000,- inkl. moms [10 nr]
Utlandsprenumeration: SEK 650 [5 nr] och SEK 1200 [10 nr]. Porto tillkommer.
ISSN: 1651-3770

PROJEKTLEDNING
Falck & Co

ART DIRECTOR Anki Andersson
GRAFISK FORMGIVNING Pia Towers

ANNONSER
Anders Jeppsson
Swartling & Bergström Media
Birger Jartsgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 76
anders@sb-media.se
www.sb-media.se

TRYCK
Trydells, Laholm 2023

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

Tidskriften OPERA erhåller bidrag från Statens kulturråd.

Några omslag och uppslag under mina 20 år som redaktör

Christina Hörnell blir Malmö Operas nya vd och konstnärliga chef

Den lite överraskande nyheten kom i början av juni och det är bara att gratulera Malmö Opera till förvärvet. **Christina Hörnell** har en diger meritlista som kormästare på Kungliga Operan i nitton år. Under sex säsonger ledde hon också Göteborgs symfoniska kör. Själv intervjuade jag henne i Bayreuth 2005 när hon var assisterande kormästare vid Wagnerfestspelen. Nu närmast har hon verkat som Director musices vid Linköpings universitet samt varit dirigent för Linköpings Studentsångare och Östgöta Kammarkör. Hörnell tillträder sitt chefskap i Malmö den 1 oktober och förordnandet löper på tre år.

Vi får intervjuva Christina Hörnell när hon blivit lite varm i kläderna och höra hur hon vill utveckla Malmö Opera i framtiden. Personligen tycker jag det är bra att det blev en svensk chef med insikter om det svenska opera- och musiklivet. Trenden att importera utländska operachefer till svenska scener har inte varit alldeles idealisk. **Stephen Langridge** på Göteborgsoperan ville hellre regissera än att vara chef. Jag undrar om samma sak gäller Kungliga Operans konstnärlige chef sedan 2021, **Michael Cavanagh**.

I en intervju i Svenska Dagbladet (30 maj) talar han om att den internationella operavärlden inte alltid förhåller sig till samtiden. "Ibland saknas en vision, det känns mer som ett operamuseum." Har han aldrig sett operaföreställningar i Tyskland? Därpå gamla floskler om att stampubliken inte vill utmanas. Han anser att *Madama Butterfly*, som öppnar höstsäsongen på Operan, är en problematisk opera, vars innehåll har blivit för känsligt för många operahus. Den har valts bort, säger Cavanagh. Vilka belägg har han för det? Nästa säsong är *Madama Butterfly* aktuell både i Köpenhamn och Oslo.

Strax före jul sätter han själv upp *Don Giovanni*, där libertinen långt ifrån är någon hjälte. Och i slutet kommer hans kvinnliga offer och skickar honom till helvetet. Men så slutar de flesta *Don Giovanni*-uppsättningar. Dock inte premiären på **Ralf Långbackas** uppsättning på nationalscenen 1988. På grund av en övertidsblockad och där föreställningen drog över med fem minuter fick **Loa Falkman** göra sin sorti ut genom kulissen. Jag tycker inte att Michael Cavanaghs uppsättningar hittills på sin hemmascen har skakat om publiken utan de har varit både medelmåttiga och traditionella.

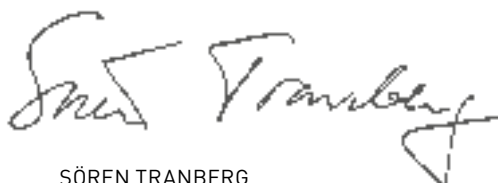
Kungliga Operan kommer först i oktober att presentera vårsäsongen 2024. Varför väntar man med biljett- och abonnemangsförsäljningen? Vill man inte få in intäkterna i förtid? Jag vet att **Christof Loys** iscensättning av *Parsifal* kommer att få nypremiär med **Daniel Johansson** i titelrollen. När får vi se den planerade uppsättningen av *Mästersångarna i Nürnberg*? Oklarheten med ombyggnaden gör det sannolikt svårt att kontraktera solister som har en lång framförhållning. Vi återkommer i frågan.

Jag firar 20 år som chefredaktör ...

... i och med det här numret. Det här är min hundraledare. Stora förändringar har skett under de här två decennierna. Snabbare kommunikation och förfinad teknik. Nu presenterar vi en ny modern hemsida med ännu fler snabba nyheter och aktuella recensioner. Hemsidan har möjliggjorts med stöd av Statens kulturråd. Jag vill tacka alla medarbetare, skribenter och styrelse för ett gott och fint samarbete.

Upptäck vår nya hemsida: www.tidskriftenopera.nu

Med tillönskan om en skön sommar!

SÖREN TRANBERG
Chefredaktör och ansvarig utgivare

Foto: Nadja Sjöstrom.

1

1 Ida Ränzlöv – årets Birgit Nilsson-stipendiat

Den svenska mezzosopranen **Ida Ränzlöv** är 2023 års Birgit Nilsson-stipendiat. Stipendiet är på 200 000 kronor och delas ut av Stiftelsen för Birgit Nilssons Stipendiefond i samband med sommarens stipendiekonsert i Västra Karups kyrka den 11 augusti med **Magnus Svensson** som pianist.

”Birgit Nilsson har alltid varit en stor inspiration och förebild för mig, inte bara musikaliskt utan också genom att hon som bonddotter kunde uppnå det hon gjorde. Jag har alltid känt ett nära band till det”, säger Ida Ränzlöv som växte upp i Helsingborg, inte långt ifrån Birgits Svenstad. Hon har besökt gården som i dag är museum och gått den masterclass som är uppkallad efter Birgit Nilsson.

Ränzlöv tillhör ensemblen vid Stuttgartoperan och där har hon gjort roller som Orlofsky i *Läderlappen*, Varvara i *Katja Kabanová* och Rosina i *Barberaren i Sevilla*. Hon har medverkat i produktioner på Glyndebourne Festival Tour, Det Kongelige Teater i Köpenhamn och Confidencen Opera Festival i Ulriksdal, dit hon i sommar återvänder för en roll i Rameaus opera *Dardanus*.

NOTISER

2

2 Julia Lindgren är årets Barbro Salén-stipendiat

Årets Operastipendium från Barbro Saléns Stiftelse är riktat till studerande vid Stockholms Konsthögskola för att ge möjlighet till fortsatta specialstudier utomlands. Stipendiet, som är på 200 000 kronor, har i år tilldelats sopranen **Julia Lindgren**.

Stipendienämndens motivering: ”Julia Lindgren besitter en tät, mycket vacker lyrisk sopran med säker teknik som lovar mycket för framtiden. Juryen vill särskilt prisa hennes innerliga tolkning av Mimis aria ur *La bohème*. Lindgren inte bara sjunger utan gestaltar rollen med himmelska pianissimon på höjden.”

Julia Lindgren gjorde Pagen vid nypremieren på *Salome* på Kungliga Operan den 13 maj. Hon kommer ursprungligen från Göteborg.

3 Sanna Gibbs får Folkoperans vänners soliststipendium 2023

Soliststipendiet 2023 tilldelas sopranen **Sanna Gibbs** för hennes rollprestation som Fiordiligi i Mozarts *Così fan tutte* som spelades på Folkoperan våren 2022. Hon har tidigare medverkat där som solist i *Förklädd gud* och som Lucy i *Tolvskillingsoperan*.

Prismotiveringen: "För djupt berörande sceniska uttryck som gör bedövande intryck och lämnar bestående avtryck." Stipendiet på 20 000 kronor delades ut i samband med föreningens årsmöte.

3

4

4 Kerstin Avemo och Lars Hjertner tilldelas GöteborgsOperans Vänners stipendium 2023

Kerstin Avemo får stipendiet för oförglömliga insatser på Göteborgsoperan i roller som Lulu, Eurydike, Lucia, Violetta, Julietta, Kvinnan i *Vox humana*, Mimì, Arnold Schönbergs *Pierrot lunaire* (även idé, koncept och regi), Prima Donna i *Viva la mamma* och nu senast som Stella/Olympia/Antonia/Giulietta i *Hoffmanns äventyr*.

GO-Vänner skickade med det här pressklippet från *Hoffmanns äventyr*: "Kerstin Avemo som de tre kärleksobjekten är förskräckligt bra. Hennes täta, men samtidigt mjuka, sopran kan fara ut i aggressiva stötar, viska mjukt i pianissimo och sceniskt ge intryck av såväl total förvirring som koncentrerad uppmärksamhet." (Claes Wahlin, Tidskriften OPERA, nr 1/2023.)

Göteborgsoperans meriterade musikalstjärna **Lars Hjertner** är den andra pristagaren. Han har stått för många minnesvärda insatser under drygt 20 år i en mängd skilda uppsättningar. Nämnas kan Lilleman i *Stoppa världen*, Fred i *Kiss me Kate!*, titelrollen i *Chaplin*, som Jacques Offenbach i *Champagnetårar*, Ceremonimästaren i Richard Strauss *Ariadne på Naxos* (en talroll som han framförde med perfekt tyskt uttal), och inte minst nu senast för det känsliga porträttet av den naive judiske frukthandlaren Herr Schultz i *Cabaret*, han som inte vill tappa hoppet men ser det gå förlorat.

Pristagarna får 25 000 kronor vardera.

5 Ingegjerd Bagøien Moe har fått årets Flagstadpris

Den norska sopranen **Ingegjerd Bagøien Moe** har av Flagstadselskapet tilldelats årets Flagstadstipendium. Priset är på 25 000 norska kronor och pristagaren får också en bronsbyst som föreställer Kirsten Flagstad skapad av konstnären **Joseph Grimeland**.

Ingegjerd Bagøien Moe debuterade internationellt i Grekland 2017 som Cio-Cio-San i *Madama Butterfly*. Hon vann tredje pris i sångtävlingen Il Nuovo Canto Internazionale i Milano 2018. Samma år sjöng hon Elisabeth i *Don Carlos* vid Opera på Skäret med stor framgång. Nu är hon engagerad vid Saarländisches Staatstheater i Saarbrücken. Nästa säsong sjunger hon titelrollerna i *Syster Angelica* och *Aida* samt Giorgetta i *Manteln* och Sieglinde i *Valkyrian*.

Ingegjerd Bagøien Moe har musikaliskt påbrå hemifrån. Hennes mor är pianisten **Berit Bagøien Moe**. Ingegjerds far är **Trond Halstein Moe**, som var ledande baryton vid Den Norske Opera under drygt 20 år.

6 Den tysk-svenska sopranen Kathrin Lorenzen vinnare i Telemantävlingen

I Telemantävlingen som arrangerades i Magdeburg vann **Kathrin Lorenzen** första pris, publikens pris och priset att få göra en cd-inspelning. Hon började sin sångutbildning vid Hochschule für Musik und Theater i Leipzig samt vid Hochschule für Musik i Saarbrücken för sopranen och sångprofessorn **Ruth Ziesak**. Nu går hon en masterutbildning i klassisk sång vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, där hennes sånglärare är **Bo Rosenkull**.

Lorenzen är en flitig organist och satsar hellre på kyrkomusik än opera, som hon inte gillar lika mycket. Hon har stor erfarenhet av körsång genom att ha sjungit i Radiokören, Mogens Dahl Kammerkor och Ensemble Villancico.

Kathrin Lorenzen har varit sopransolist i flera av J.S. Bachs passioner. Men hon har också gjort operaroller som Pamina i *Trollflöjten* och Donna Silvia i **Erich Wolfgang Korngolds** musikaliska komedi *Die stumme Serenade*.

7 Nina Stemme har utsetts till hedersmedlem på Wiener Staatsoper

Hovsångerskan **Nina Stemme** debuterade i Wien som Senta i *Den flygande holländaren* 2003. Hon har sedan dess sjungit de flesta stora rollerna i sin repertoar på Wienoperan: Brünnhilde-rollerna i *Nibelungens ring*, Isolde, Elektra, Tosca, Leonore i *Fidelio*, Minnie i *Flickan från Västern*, Färgarfrun i *Die Frau ohne Schatten*, titelrollen i *Ariadne på Naxos*, Leonore di Vargas i *Ödets makt* och Kundry i *Parsifal*. Senast var hon aktuell som Ortrud i *Lohengrin* i Wien. Hittills har hon medverkat i femton produktioner. Nina Stemme blev österrikisk Kammersängerin 2012.

8 Matilda Sterby debuterar på Wiener Volksoper våren 2024 ...

... som Magda de Civry i en nyuppsättning av **Giacomo Puccini** *La rondine*, som ges på italienska. Det är Volksopers konstnärliga ledare **Lotte de Beer** som regisserar. **Alexander Joel** dirigerar. Operan består av tre korta akter och därför spelas uppsättningen utan paus. I övriga roller medverkar bland andra **Rebecca Nelsen**, **Leonardo Capalbo** och **Timothy Fallon**. Premiär den 10 april 2024 och totalt ges Puccinioperan åtta gånger till och med den 10 maj.

Puccini fick en inbjudan från Wien att komponera en operett, inspirerad av hans gode vän operettkompositören **Franz Lehár**. Meningen var att *La rondine* skulle ha uruppförts på Carltheater, men första världskriget gjorde att uruppförandet ägde rum 1917 på Opéra de Monte-Carlo i Monaco, som var neutralt och stod utanför kriget. Sverigepremiären ägde rum på Stora Teatern i Göteborg 1929 med **Kirsten Flagstad** som Magda.

I sommar är Matilda Sterby aktuell som Mimì i *La bohème* på Badisches Staatstheater i Karlsruhe, där hon är anställd. I höst sjunger Sterby Donna Anna i *Don Giovanni* i en nyuppsättning på Malmö Opera.

9

9 Maria Bengtsson gör Christine Storch ...

... i **Richard Strauss** självbiografiska opera *Intermezzo* på Deutsche Oper i Berlin nästa säsong. Operan med libretto av Strauss själv bygger på en episod i hans äktenskap med Pauline de Ahna. I Berlin regisseras *Intermezzo* av **Tobias Kratzer**, medan operahusets chefsdirigent **Donald Runnicles** leder denna opera i parlandostil, där orkestermellanspelen tränger djupare in i rollernas verkliga känslor. Premiär den 24 april och det blir totalt sex föreställningar till och med den 14 juni.

Maria Bengtsson, med en omfattande internationell karriär, blir den tredje svenskan som tar sig an Christine Storch efter Elisabeth Söderström (Glyndebourne och Santa Fe) och Rut Jacobson, som gjorde rollen vid Sverigepremiären i Göteborg 1982.

I våras kunde man uppleva Maria Bengtsson i en romanskonsert på Göteborgsoperan i deras serie Grandi voci. Nästa säsong debuterar Bengtsson med Göteborgs Symfoniker, när hon framför **Alban Bergs** *Sieben frühe Lieder* i månadsskiftet januari/februari 2024.

10 Christina Nilsson gör sin första Elisabeth i Tannhäuser i Frankfurt

Christina Nilsson sjunger Elisabeth i nyuppsättningen av *Tannhäuser* på Oper Frankfurt våren 2024. Uppsättningen regisseras av **Matthew Wild** och för scenografin står den välrenommerade **Herbert Muraier**. Frankfurtoperans unge chefsdirigent **Thomas Guggeis** ansvarar för den musikaliska ledningen. I titelrollen framträder **Marco Jentsch**.

Christina Nilsson har tidigare gjort titelrollen i Richard Strauss *Ariadne på Naxos*, vilket var både hennes rolldebut och debut på Frankfurtoperan. Ariadne gjorde hon senast i höstas i Kungliga Operans nyuppsättning av verket. I Frankfurt ges *Tannhäuser* sju gånger mellan den 28 april och 2 juni.

Nu i våras Covent Garden-debuterade Christina Nilsson som Aida.

10

11 Två svenskor i närkamp om Neros gunst

Det kan man få uppleva nästa säsong på Theater Basel när **Kerstin Avemo** (Poppea) och **Anne Sofie von Otter** (Ottavia) drabbar samman i **Claudio Monteverdis** opera *Poppeas kröning*. **Christoph Marthaler** regisserar och som alltid ihop med scenografen och kostymdesignern **Anna Viebrock**. **Laurence Cummings** dirigerar I musici de la Cetra. Cummings har tidigare dirigerat Händeloperorna *Julius Caesar* och *Alcina* på Göteborgsoperan.

Anne Sofie von Otter inledde sin karriär i Basel och var engagerad där mellan 1983 och 1985. I Basel debuterade hon som Alcina i **Joseph Haydns** *Orlando paladino*. *Poppeas kröning* spelas elva gånger mellan den 3 mars och 23 maj 2024.

12 Mira Bartov ny operachef för norska Oscarsborgoperaen

Mira Bartov har fått ett fyraårigt förordnande som operachef för Oscarsborgoperaen med start från och med den 16 september i år. Hon efterträder **Anne Felberg** som har lett verksamheten sedan starten 1998. Denna sommaropera spelar på Oscarsborgs fästning som är placerad mitt i Oslofjorden. Bara fem minuters båtfärd från Drøbak och från Oslo tar turen två timmar med båt. Varje år i slutet av augusti sätter man upp en stor operaproduktion.

I sommar firas 25-årsjubileet. Då blir det urpremiär på *Kommendanten*, som blir Anne Felbergs sista produktion som chef. **Trygve Brøske** har komponerat musiken och för librettot svarar **Marianne Meløy**. *Kommendanten* tar fasta på händelsen den 9 april 1940, som var inledningen på Nazitysklands ockupation av Norge. Kommendanten på Oscarsborgs fästning, Birger Eriksen, var den person som beordrade beskjutning av den tyska kryssaren Blücher som sänktes i Oslofjorden.

Kommendanten består av två delar: först en vandring där publiken möter operasångarna och sedan gruppvis leds till historiska platser på ön. Efter pausen, när mörkret har sänkt sig, börjar operaföreställningen. Barytonen **Aleksander Nohr** gestaltar överste Birger Eriksen och i övriga roller en mängd framstående norska sångare. Regissör är **Ivar Tindberg**. Urpremiären äger rum den 16 augusti och sedan ges ytterligare sju föreställningar till och med den 26 augusti.

www.oscarsborgoperaen.no

13

13 Sopranen Ylva Sofia Stenberg sjunger Bellini i Weimar

Ylva Sofia Stenberg har debuterat som Giulietta i **Vincenzo Bellinis** opera *I Capuleti e i Montecchi* på Nationaltheater Weimar, där hon är engagerad sedan säsongen 2019/20. Här har hon bland annat sjungit Olympia i *Hoffmanns äventyr*, Shemakha i *Guldtuppen* och Zerbinetta i *Ariadne på Naxos*. Stenberg tilldelades Jenny Lind-stipendiet 2017. Hon vann också första pris i Bundeswettbewerb i Berlin året därpå. Alltså ännu en svensk sångare som gör internationell karriär.

Bellinioperan sätts upp av stjärnduon **Jossi Wieler** och **Sergio Morabito**. Den senare svarar även för dramaturgin. Scenograf är **Anna Viebrock**, medan **Dorothee Curio** har designat kostymerna. Det här teamet har stor erfarenhet av Bellinioperor. Tidigare har de satt upp *Norma* (2002), *Sömngångerskan* (2012) och *Puritanerna* (2016) på Stuttgart-operan. I Weimar dirigerar teaterns chefsdirigent **Dominik Beykirch** *I Capuleti e i Montecchi*.

Premiären ägde rum den 3 juni. Sedan ges operan fyra gånger t.o.m. den 9 juli. Det blir nypremiär i höst och då spelas uppsättningen fem gånger t.o.m. den 20 januari 2024. ■ Sören Tranberg

FRIA OPERAKOMPANIET KAMRATERNA GER

PMSIUS

BLOD, CHIPS OCH TÅRRAR - EN OPERA OM PMS

SPELAS 16 JUNI - 8 JULI, REIMERSHOLME HOTEL
INFO OCH BILJETTER: KAMRATERNA.COM

KAMRATERNA

Krispig opera.

Reimersholme
HOTEL

27 juli– 20 augusti 2023

Ulriksdals slottsteater, Confidencen

Confidencen Opera & Music festival 2023

Oh lå lå!
Confidencen har
fransk barock på menyn!

Opera *Dardanus*

För första gången på nordisk mark!

Spelas mellan den 27.7 - 20.8

Konstnärliga ledaren Peter Spissky och regissören Gilbert Blin tillsammans med koreografen Karin Modigh möter en ensemble av internationellt erkända sångare och dansare i Rameaus mästerverk. Martin Vanberg, Ida Ränzlöv, Yannis François, Mikael Horned, Helena Sá Cavalcante Schuback, Marie Théoleyre, Matilda Larsson, Artour Zakirov, och Antonin Pinget.

Konsertföreställning *A Baroque Catwalk*

Spelas 2/8, 3/8 samt 5/8

Confidencen Young Artist Program presenterar fyra unga begåvade sångare utvalda bland ansökningar från hela världen! Nini Marchese, Julie Nemet, Hugo Paulsson Stove och Will Frost. Dansare och koreograf Julia S. Bengtsson väver samman musik och dans i en ljudande utställning med kostymer från Confidencens egna garderob!

Konserter *En Confidence x3*

Datum 4.8, 10.8 & 12.8

Tre unika kammarkonserter i intimare format med inslag av Edith Södergren, Bach, Clérambault, Händel, Dowland, Purcell med flera. Confidencen presenterar: Stina Ekblad, Mime Brinkmann, Berit Norbakken, Marie Théoleyre, Solmund Nystabakk, Jonas Nordberg och Martin Vanberg.

Snacka om barock!

Versaille på Confidencen

Datum 4 augusti

Centre de Musique Baroque de Versailles gästar Confidencen under en dag där de presenterar sin verksamhet samt introducerar den franska barock- en i ord, musik och bilder. Benoît Dratwicki, Barbara Nestola och Petra Dorlačilová.

Ulriksdals slottsteater, Confidencen
Program & biljetter www.confidencen.se

SKÅNSKA OPERAN GER PUCCINI'S

TOSCA

Bäckaskog Slott

8 juli 19.00, 9 juli 16.00
11 juli 19.00

Hovdala Slott

14 juli 19.00 & 15 juli 16.00

Krappertups Musikhall

18, 19, 22 juli 19.00, 23 juli 16.00

Kalmar Slott

25 & 26 juli 19.00

Ystad Teater

29 juli 19.00 & 30 juli 16.00

Jordberga Gods

1 & 2 aug 19.00

Varbergs Teater

5 aug 19.00, 6 aug 15.00

Palladium, Malmö

8 & 9 aug 19.00

Torups Slott – Stenladan

12 aug 19.00, 13 aug 16.00

Borgeby Slott

16 & 17 aug 19.00

Info & biljetter: SKANSKAOPERAN.SE

Spelåret

2023/2024

Death and the Maiden. Foto: Martin Paulsson.

Malmö Opera

TEXT: SÖREN TRANBERG

Malmö Opera inleder säsongen 2023/24 med en kompaktversion av Ture Rangströms opera *Kronbruden*, som har premiär på annexscenen *Verkstan*. Operan bygger på August Strindbergs drama från 1901 med samma namn. Det är en *Romeo och Julia*-historia med inslag av nordisk folktro, där en kärleksrelation slutar i tragik på grund av hederskultur och sociala konventioner. Bo Wannefors står för det musikaliska arrangemanget till denna tvåtimmarsversion. *Kronbruden* Kersti sjungs av Ella Morin, och hennes älskade Mats av Fabian Düberg. Mats intriganta syster görs av Linnea Andreassen. Maria Streijffert gör både *Jordemor* och *Forskarlen*, medan Anton Eriksson gör *Länsman*. Slutligen iklär sig Nils Gustén både *Farfadern* och *Pastorns* roller. För regin svarar Åsa Kalmér. Kapellmästare är Elena Jordan. *Kronbruden* spelas både på *Verkstan* – och på turné – under perioden 9 september och 3 december.

Mozartoperan *Don Giovanni* får premiär på Malmö Opera den 7 oktober. Titelrollen görs av den sydafrikanske barytonen **Jacques Imbrailo**. Han gör en stor internationell karriär och har redan framträtt på Metropolitan i New York, Royal Opera House Covent Garden i London och Opéra national de Paris. På Kungliga Operan sjöng han Pelléas i Claude Debussys opera *Pelléas och Mélisande* vid premiären 2016.

Den hunsade betjanten Leporello görs av **Henning von Schulman**. I de tre kvinnorollerna återses **Matilda Sterby** (Donna Anna), **Rachel Wilson/Linnea Nordenback** (Donna Elvira) och **Viktoria Karlsson** (Zerlina). Don Ottavio sjungs av **Joel Annmo**, Masetto av **Nikolai Elsberg** och Kommendören av **Taras Shtonda**. Regissör är **Paul-Émile Fourny**, medan **Wolfgang Wengenroth** dirigerar Malmö Operas orkester. Totalt blir det 16 föreställningar till den 17 december.

Sherlock och sångerskan är ett nyskrivet verk på en timme för fyra sångare och fyra musiker, med jazziga rytmer, underfundig text och oväntade vändningar. Slagverkaren **Lars Ljungberg** debuterar som kompositör och librettot av **Maria Sundqvist** bygger på Sir Arthur Conan Doyles novell *En skandal i Böhmen*. Sherlock görs av **Tor Lind**. I övriga roller **Elin Eriksson**, **Ola Heinpalu** och **Theodor Uggla**. Det blir tio föreställningar på Verkstan mellan den 4 november och 3 december.

Sofia Jupither regisserar **Giacomo Puccinis** *Turandot* på Malmö Opera, premiär den 3 februari 2024. Puccinioperan spelades senast i Malmö 2004. Den aktuella uppsättningen är en samproduktion med Finlands nationalopera i Helsingfors. Scenograf är **Erlend Birkeland**. För kostym- och maskdesign svarar **Maria Geber**, medan **Ellen Ruge** ansvarar för ljussättningen. Dirigent är **Daniel Carter**.

Den franska sopranen **Anne Derouard** sjunger *Turandot*. **Daniel Johansson** gör prins Caláf, medan **Solen Mainguené-Grünkorn** och **Kine Sandtrø** alternerar som Liù. Trion Ping, Pang och Pong görs av **Jonah Spungin**, **Per Lindström** och **Conny Thimander**. Totalt blir det 16 föreställningar till och med den 21 april.

Pulitzerprisvinnaren musikalen *Next to Normal* är något så ovanligt som en Broadwaysuccé om psykisk sjukdom. Det är en aktuell och starkt berörande berättelse, som trots den allvarliga handlingen förmedlar hopp och ger plats för skratt. *Next to Normal* hör till den nya musikaltypen som vuxit fram ur amerikansk pop- och

Turandot. Foto: Ilkka Saastamoninen.

rocktradition. Vid Broadwaypremiären 2009 nominerades den för elva (!) Tony Awards och vann tre. Musikalen sätts upp på Malmö Operas stora scen av **Ronny Danielsson**. I rollistan återfinns bland andra **Åsa Fång**, **Oscar Pierrou Lindén**, **Rolf Lydahl** och **Kerstin Hilldén**. Dirigent är **Joakim Hallin**. Det blir 25 föreställningar mellan den 15 mars och 1 juni.

Death and the Maiden skrevs för Malmö Opera av dess dåvarande hustronsättare **Jonas Forssell** och fick sin urpremiär 2008. Operan görs nu i en helt ny uppsättning regisserad av Folkoperans konstnärlige chef **Tobias Theorell**. Verket bygger på en pjäs av **Ariel Dorfman**, som även skrev librettot till operan. Han var också medförfattare till manus när historien filmatiserades 1994, regisserad av Roman Polanski och med Sigourney Weaver och Ben Kingsley i de ledande rollerna.

I Malmö framträder **Julia Sporsén**, **Fredrik Zetterström** och **Dimitris Paksoglou**. Dirigent är **Patrik Ringborg**. Det blir premiär den 18 maj och sedan spelas uppsättningen ytterligare sju gånger till och med den 9 juni. :|| www.malmoopera.se

Folkoperan

Askungen.

Höstens första premiär på Folkoperan blir Rossinis operabuffa *Askungen* från 1817. Det är en av hans mest populära operor, känd för sina livliga och virtuosa sångnummer. Angelina, även kallad Askungen, lever som piga i sin egen familj. Styvfadern Don Magnifico vill leva flott men ekonomin är körd i botten. Han har slösat bort de pengar som Askungen ärvt efter sina föräldrar och ser att den enda lösningen för att komma på fötter är att gifta bort döttrarna Clorinda och Tisbe rikt. När de nås av nyheten att prins Ramiro bjuder till bal för att finna en hustru tar intrigerna och förväxlingarna fart.

I titelrollen som Angelina framträder **Josefine Andersson**. Hennes eleka styvsystrar görs av **Susanna Andersson** (Clorinda) och **Katija Dragojevic** (Tisbe). Askungens styvfar Don Magnifico gestaltas av **Peter Kajlinger**. Prins Ramiros höga tenorparti sjungs av **Conny Thimander**. Kammartjänaren Dandini görs av **Sebastian Durán** och filosofen Alidoro av **Sami Yousri**.

För orkesterarrangemanget svarar **Jonas Dominique**. På dirigentpulten alternerar **Henrik Schaefer** och **Gudrun Dahlkvist**. Scenograf är **Julia Przedmojska**, medan **Matilda Hyttsten** svarar för kostymdesignen. Premiär den 20 september. Totalt blir det 17 föreställningar till och med den 3 november.

Musikmonologen *Tidens larm* av **Joakim Sten** är en dramatisering av **Julian Barnes** roman med samma namn. Skådespelaren **Johan Ulveson** gestaltar den ryske kompositören **Dmitrij Sjostakovitj**. På Folkoperan framförs *Tidens larm* som musikteater med förutom Ulveson även av sopranen **Lovisa Huledal**, pianisten **Dmitry Tyapkin** och Folkoperans orkester under ledning av de alternerande dirigenterna **Gunvald Ottesen** och **Henrik Schaefer**.

Den uppburne Sjostakovitj sitter med väskan packad i trapphuset till sin lägenhet. Året är 1937 och han väntar på att bli hämtad till maktens högkvarter i Leningrad, en plats som få återvänder ifrån. Han är i onåd hos makten efter att med operan *Lady Macbeth från Mtsensk* ha skrivit så kallad antisovjetisk musik. Folkoperans konstnärlige chef **Tobias Theorell** regisserar. Spelperiod: 29 september–5 november. •|| www.folkoperan.se

Tidens larm. Foto: Mattias Edwall.

La traviata. Foto: Adam Olsson.

Den Norske Opera

Den Norske Opera i Oslo inleder det nya spelåret med en urpremiär på kompositören Synne Skouens och librettisten Oda Randoors Fram. Det handlar om en imaginär polarexpedition, där antropologen Amelie är i färd med att dö. Hon fantiserar om att vara ombord på Fram, i riktning mot Nordpolen, tillsammans med Fridtjof Nansen och hans polarfarare. Då kan allt hända. Och det gör det också. Hege Hoisæter gestaltar Amelie och Frode Olsen gör Nansen, i Hilde Andersens regi. Urpremiären äger rum den 15 september på annexscenen Scene 2. Uppsättningen ges fem gånger till och med den 24 september.

Första premiären på huvudscenen blir *La traviata* i grekiskan Rodula Gaitanos regi. I Verdioperan alternerar dirigenterna Anja Bihlmaier och Constantin Trinks. De tre huvudrollerna har dubbelbesättningar. Violetta görs av både Yaritza Véliz och Lina Johnson. Davide Giusti och Bror Magnus Tødenes alternerar som Alfredo, liksom Yngve Søberg och Johannes Weisser som Giorgio Germont. Premiär den 23 september och sedan spelar man 16 gånger till och med den 2 februari 2024.

Ytterligare en Verdiopera spelas om än konsertant – *Ödets makt*. Leonora di Vargas sjungs av Norges största sångexport för tillfället Lise Davidsen. Hennes älskade, hetsporren Don Alvaro, är Russell Lamar Thomas. Hennes hatiske bror Don Carlos di Vargas tas i gestalt av Yngve Søberg. Paolo Arrivabeni dirigerar Den Norske Operas orkester. *Ödets makt* ges bara en enda gång den 7 oktober.

Ingenting är en opera av David Bruce med och för ungdomar. Hur påverkas en tonåring av att höra att världen går under? Att den inte har någon mening? Allt står på spel i ungdomsoperan *Ingenting*, som riktar sig till åldersspannet 12 till 17 år. Spelperiod: 3–21 november.

Den påföljande operapremiären är en tredelad historia som tar fasta på kärlekens mångfacetterade aspekter: Robert Schumanns sångcykel *Frauenliebe und Leben*, Béla Bartóks *Riddar Blåskäggs borg*, och Alexander Zemlinskys enaktsopera *En florentinsk tragedi*. Tobias Kratzer regisserar och för den musikaliska ledningen svarar DNO:s chefsdirigent Edward Gardner. Schumanns sångcykel framförs av Ingeborg Gillebo och hon ackompanjeras av pianisten Håvard Gimse. John Lundgren gestaltar Riddar Blåskägg och

Ingenting. Foto: Camilla Winther.

hans Judith är **Dorottya Lång**. I Zemlinskyoperan medverkar **Rodrigo Porras Garulo**, **Magnus Staveland**, **John Lundgren** och **Tone Kummervold**. Premiär den 20 januari och sedan spelas denna triptyk åtta gånger till och med den 16 februari.

Värens stora premiär blir **Francis Poulencs Karmelitsystrarna** i **Barrie Koskys** regi. **Mari Eriksmoen** gör Blanche, **Randi Stene** Madame de Croissy, **Marita Sølberg** Lidoine och **Tone Kummervold** Mor Marie. Dirigent är **Yi-Chen Lin**. Det blir sex föreställningar mellan den 12 och 25 april.

Säsongen avslutas med **Leonard Bernsteins Candide** som ges konsertant sex gånger mellan den 24 maj och 13 juni. De mest framträdande rollerna görs av **Marius Roth Christensen**, **Tone Kummervold** och **Aleksander Nohr**. Allt leds av dirigenten **Adam Hickox**.

Dessutom innehåller säsongen också två reprispremiärer: *Orfeus i underjorden* och *Madama Butterfly*. Offenbachoperetten hann bara spelas två gånger innan covidpandemin bröt ut. Nu ges den tretton gånger mellan den 25 november och 12 januari. **Johannes Gustavsson** är dirigent.

Stephen Langridges uppsättning av *Madama Butterfly* ges nio gånger under perioden 22 februari–16 mars. **Marita Sølberg** gestaltar Cio-Cio-San. 📧 www.operaen.no

Madama Butterfly. Foto: Erik Berg.

Wiener Staatsoper.

Wiener Staatsoper bjuder på sex operapremiärer nästa säsong. Första premiären är Giacomo Puccinis *Triptyken* i regi av Tatjana Gürbaca. Dirigent är Philippe Jordan. I triangeldramat *Manteln* görs huvudrollerna av Carlos Álvarez, Anja Kampe och Joshua Guerrero. Titelrollen i *Syster Angelica* sjungs av Eleonora Buratto. Hennes adliga moster gestaltas av Michaela Schuster. Carlos Álvarez återkommer som Gianni Schicchi. Hans motspelare i denna dråpliga komedi är bland andra: Serena Sáenz (*Lauretta*), Bogdan Volkov (*Rinuccio*) och Michaela Schuster (*Zita*). Premiär den 4 oktober. Produktionen spelas tio gånger till och med den 24 februari 2024.

György Ligetis *Den stora makabern*, som hade sin urpremiär på Kungliga Operan 1978, sätts upp av regissören, scenografen och koreografen Jan Lauwers. Nekrotzar görs av Georg Nigl. Dirigent är Pablo Heras-Casado. Det blir fem föreställningar mellan den 11 och 23 november.

Säsongens tredje premiär blir Puccinis *Turandot*, som Claus Guth sätter upp. Franz Welser-Möst dirigerar Orchester der Wiener Staatsoper. Asmik Grigorian sjunger titelrollen. Jonas Kaufmann är Calaf och Kristina Mkhitarian Liù. Premiär den 7 december. Totalt spelas Puccinioperan tio gånger till och med den 10 juni. Vid de fyra juniföreställningarna sjungs Calafs parti av tenoren Fabio Sartori och då dirigerar Axel Kober.

Animal Farm (*Djurfarmen*) är en engelskspråkig opera av den ryske kompositören Alexander Raskatov, som bygger på George Orwells novell från 1944. Operan fick sitt uruppförande på De Nederlandse Opera i Amsterdam den 4 mars i år. Det här är en samproduktion mellan operahuset i Amsterdam, Palermo och Wien. Regissör Damiano Michieletto. Dirigent är Alexander Soddy. I rollistan återfinns bland andra Gennady Bezzubenkov och Wolfgang Bankl. Wienpremiär den 28 februari. *Animal Farm* spelas fem gånger till och med den 10 mars.

En nyproduktion av *Lohengrin* av radarparet Jossi Wieler och Sergio Morabito får premiär den 29 april. Anna Viebrock svarar för både scenografi och kostymdesign. Malin Byström medverkar som Elsa. Hennes svanridare görs av David Butt Philip. I övriga roller Anja Kampe (*Ortrud*), Martin Gantner (*Telramund*) och Georg Zeppenfeld (*kung Heinrich*). Dirigent är Christian Thielemann. Wagneroperan spelas fem gånger till den 11 maj.

Säsongens sista premiär blir *Così fan tutte* i Barrie Koskys regi. Mozartoperan dirigeras av Philippe Jordan. Sångarsextetten består av Federica Lombardi (*Fiordiligi*), Emily D'Angelo (*Dorabella*), Peter Kellner (*Guglielmo*), Filipe Manu (*Ferrando*), Kate Lindsey (*Despina*) och Christopher Maltman (*Don Alfonso*). Uppsättningen ges sex gånger mellan den 16 och 28 juni.

Wienoperan bjuder också på nio nypremiärer i form av *Titus milderbet*, *Sömngängerskan*, *Daphne*, *Die Frau ohne Schatten*, *Flickan från Västern* med Malin Byström som Minnie, *Den sicilianska aftonsången*, *Aribert Reimanns Medea* med Daniel Frank som Kreon, *Wilhelm Tell* och *Thomas Adès Stormen*. :||

www.wiener-staatsoper.at

Ariadne på Naxos. Festival d'Aix-en-Provence 2018. Foto: Pascal Victor/ArtComPress

Det Kongelige Teater

TEXT: LENNART BROMANDER

Det Kongelige i Köpenhamn startar säsongen 2023/24 den 20 augusti med en repris på vårens nyuppsättning av Aida. Den första premiären följer den 10 september med Mozarts Titus mildhet, som regisseras av nederländskan Jetske Mijnsen, som härom året också stod bakom en ny uppsättning av Orfeo i Köpenhamn. Titelrollen sjungs av Edgaras Montvidas, Sextus av Elisabeth Jansson och Vitellia av Sine Bundgaard; en erfaren Mozartspecialist som Julia Jones leder Det Kongelige Kapel.

Redan en vecka senare följer höstens andra premiär, denna gång på den gamla scenen vid Kongens Nytorv, som är lämpligt intim för Benjamin Brittens raffinerade spökhistoria *The Turn of the Screw*. Clara Cecilie Thomsen har att gestalta guvernanten, som drabbas av både svärbemästrade barn och svärbemästrade övernaturligheter. Antony Almeida regisserar och Robert Houssart står för den musikaliska ledningen.

Det Kongeliges nya musikchef Marie Jacquot har inte tillträtt än men hon leder den nya uppsättningen av Tjajkovskijs *Eugen Onegin*, som har premiär den 22 oktober. Den regisseras av den mycket operaerfarne fransmannen Laurent Pelly. Rollistan upptar enbart krafter från den egna ensemblen. Jens Søndergaard är den splendrabade Onegin, som så onödigt provocerar fram ett gräl med sin vän Lenskij, Jacob Skov Andersen. Det slutar som bekant

inte väl. **Sofie Elkjær Jensen** rolldebuterar som Tatjana och får därmed för första gången gestalta den ikoniska brevsceenen, innan hon till slut gifter sig med furst Gremin, **Kyungil Ko**.

I november gästspelar Den Jyske Opera med ytterligare en installation i sin högst förtjänstfulla serie med orättfärdigt glömda danska operor, denna gång **J.P.E. Hartmanns Rønnen**.

I januari är det dags för nypremiär på **Kasper Holtens** uppsättning av **Peter Heises Drot og marsk**, något av en dansk nationalopera, okänd i Sverige, men väl värd bekantskap även för operaälskare på svenska sidan av Öresund. Den följs den 25 februari av en ny version av **Puccinis Madame Butterfly**, som regisseras av **Floris Visser**. Många ser nog med spänning fram mot att få uppleva **Gisela Stille** som grymt sviken japanska. **Thomas Atkins** har att gestalta den trolöse Pinkerton, och Det Kongelige Italienspecialist **Paolo Carignani** dirigerar.

Madame Butterfly. Foto: Werner Kmetitsch/Oper Graz

Saul. Glyndebourne Festival Opera. Foto: Bill Cooper

I mars 2020 skulle **Katie Mitchells** uppsättning av **Richard Strauss Ariadne på Naxos** haft premiär, men covid kom emellan. Med exakt fyra års fördröjning får den nu premiär. Den litauiska dirigentkometen **Giedrė Šlekytė** leder föreställningen. Liksom senast Ariadne var aktuell i Köpenhamn 2009 är det **Ann Petersen** som gör den av Theseus strandsatta Ariadne, som dock räddas av **James McCorkles** Bacchus. **Serena Sáenz** är den i alla avseenden ekvilibristiska Zerbinetta, som försöker pigga upp den sorgsna Ariadne men snarare väcker känslor hos **Elisabeth Janssons** kompositör.

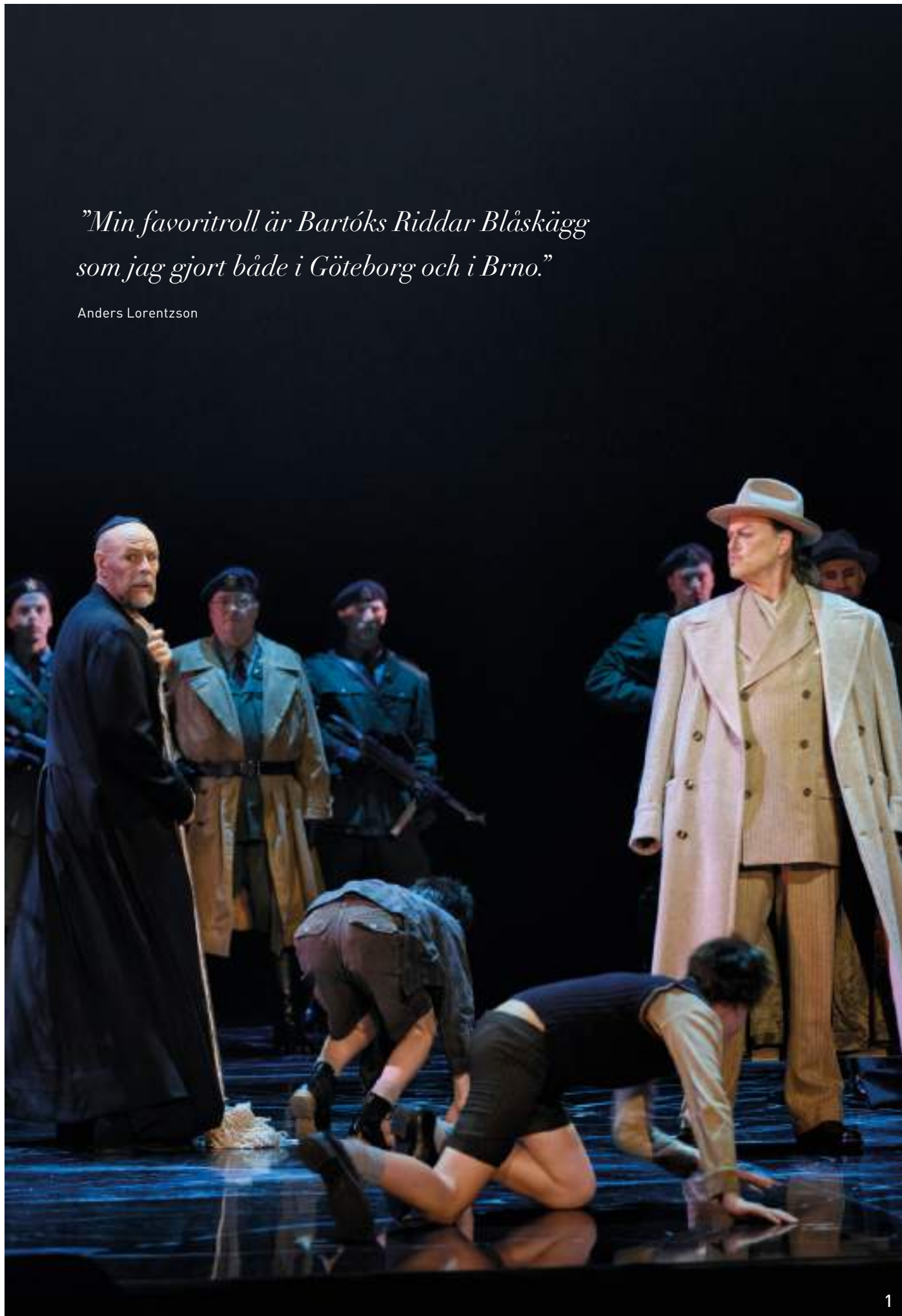
En vecka efter *Ariadne*-premiären följer premiären på årets samarbete med Concerto Copenhagen och **Lars Ulrik Mortensen**. Den här gången gäller det **Händels Saul**, som visserligen är ett oratorium men går utmärkt att göra opera av, vilket gjorts flera gånger förr, bland annat i Vadstena. Man har köpt in en uppsättning av den uppfinningsrike **Barrie Kosky**, i Sverige aktuell genom vårens *Die schweigsame Frau* i Göteborg. I rollerna bland annat **Christopher Purves**, **Benjamin Hulett**, **Morten Grove Frandsen** och **Clara Cecilie Thomsen**.

En månad senare följer urpremiären på ett nytt danskt verk, den Berlinbaserade **Simon Steen-Andersens Don Juans inferno**. Steen-Andersen är känd för att inte hålla sig inom några genregränser. Det återstår att se på vilka sätt han hanterar denna historia om hur den av stengästen till lägre regioner nerdragne Don Juan på sin nya hemort möter flera avdöda operakollegor. Steen-Andersen har själv skrivit librettot och både regisserar och står för scenografien. **Bassem Samir Akiki** dirigerar och i rollerna bland andra **Fanny Soyer**, **Kari Dahl Nielsen** och **Palle Knudsen**.

Stor final på denna premiärrika säsong blir det den 18 maj med en nyuppsättning av **Wagners Tristan och Isolde**, som regisseras av **Sofia Jupiter**. För den musikaliska ledningen står **Paolo Carignani**, som alltså vågar sig utanför sina vanliga italienska operadomäner. Med tanke på **Elisabet Strids** fantastiska Chrysothemis på Det Kongelige under våren finns all anledning att ha höga förväntningar också på hennes Isolde. En internationellt beprövad Tristan har hon emot sig i **Simon O'Neill**. Med **Stephen Milling** som Marke, **Jens Søndergaard** som Kurwenal och **Hanne Fischer** som Brangäne finns det all anledning att se fram mot denna Tristan. :|| www.kglteater.dk

”Min favoritroll är Bartóks Riddar Blåskägg som jag gjort både i Göteborg och i Brno.”

Anders Lorentzson

ANDERS LORENTZSON

OPERAs Sören Tranberg stämde träff med två av Göteborgsoperans stöttepelare Anders Lorentzson, som går i pension efter den här säsongen, och Mats Persson, vars pensionering inte är bestämd i dagsläget. Intervjun gjordes dagen efter Nabucco-premiären. Det kom bland annat att handla om deras karriärer.

MATS PERSSON

TEXT: SÖREN TRANBERG

Mats Persson är född och uppvuxen i Norrköping. Det var stadens rika musikliv som kom att forma hans musikintresse. I familjen var musiken ständigt närvarande liksom i frikyrkan, där det bland annat framfördes musik på hög nivå i form av Bachs passioner och kantater. Han gick i musikklasser på 1960-talet och sjöng i Norrköpings gosskör. Under nio år arbetade han inom omsorgsvården med personer som hade intellektuell funktionsnedsättning. Först därefter gick Mats på musiklinjen vid Ljungskiles folkhögskola och därpå tre år på Malmö musikhögskola.

– År 1989 kom jag in på Operahögskolan i Göteborg. Efter min examen fick jag göra praktik på Stora Teaterns annexscen Lillan /Cosmorama, där Staffan Aspegren satte upp en mycket speciell version av *Macbeth*. Jag sjöng Banco. Då ansåg man att jag var bas.

Praktiken ledde till att jag fick ett ettårskontrakt på Stora Teatern. Debuten var som Zaretskij i *Eugen Onegin* och senare fick jag även göra Gremin i samma produktion. Jag blev också erbjuden att göra Sparafucile i *Rigoletto* och det var då som jag förstod att jag måste säga ifrån när det gällde basroller och stå på mig som baryton. Jag var mer en mörk baryton än bas, berättar Mats Persson.

Anders Lorentzson är född i byn Ambjörnarp i Tranemo kommun, som bara ligger en mil fågelvägen från där han bor i dag i Mossebo. Sångens har alltid funnits i hans liv och det var skolfröken i lågstadiet som skickade honom till byns kantor. När han var tio år sjöng han solo för första gången i kyrkan. Sedan blev det sång i bygdegårdar och kyrkan vid bröllop och begravningar. Han tävlade också i olika talangjakter.

”Det bästa jag medverkat i är Tokfursten på Vadstena-Akademien.”

Mats Persson

– Opera var det värsta jag visste, säger Anders Lorentzson. Sångpedagogen Gunnar Forshufvud i Göteborg lät mig sjunga Osmins aria, som jag tyckte var en kul låt. Jag medverkade vid två skivinspelningar med Göteborgs kammarkör. Sedan kom jag in på Operahögskolan i Stockholm 1983. Det var sista året som Arne Tyrén var rektor. I samma kull gick bland andra Hillevi Martinpelto, Pia-Marie Nilsson, Inger Stark, Thomas Lander och Christina Högman – ingen dålig klass.

– Min debut var i Sven-David Sandströms kammaropera *Kejsar Jones* på Rotundan 1984. Jag var engagerad på Kungliga Operan i nio år och medverkade i ett 30-tal produktioner.

Varför lämnade du Stockholmsoperan?

– Den utlösande faktorn var en tjänstledighetsansökan som avslogs. Jag skulle göra titelrollen i *Don Giovanni* på Confidencen i Johannes Schaafs regi och i musikalisk instudering av Richard Trimborn. Samtidigt skulle jag göra Markisen i *La traviata* på Operan, men jag hade ordnat en ersättare, Staffan Sandlund. Men dåvarande sektionschefen Jonny Blanc ansåg att jag behövdes i *Traviata*-produktionen och jag blev förbannad.

Samtidigt var Staffan Aspegren i Stockholm för att höra på unga svenska sångare och han ville engagera mig till Göteborgsoperan. Jag tog tjänstledigt ett år och jag är fortfarande tacksam för Blancs beslut, då min karriär tog en helt annan vändning. I Göteborg har jag fått göra ett femtiotal olika och omväxlande roller under 30 år. På Stockholmsoperan upplevde jag att man skulle ha vassa armbågar och att det var ett stort revirtänkande. Men baskollegan Rolf Cederlöf var en kollegial person.

Dagen efter Nabucco-premiären frågar jag Mats Persson vad som är knivigast med den rollen.

– Det är en av de jobbigare Verdiroller som jag har gjort, framför allt vokalt. Tessituran ligger högt, ja, nästan i tenorbarytonläge.

Vilka regissörer har betytt mest för er utveckling?

– David Radok, svarar både i korus.

– Yannis Houvardas uppsättningar ihop med scenografen Lars-Åke Thessman i *Elektra*, *Rosenkavaljeren*, *Parsifal* och *Kvinnan*

utan skugga var viktiga uppsättningar och också stora succéer, säger Anders Lorentzson.

Anders Lorentzson gjorde Ochs i *Rosenkavaljeren* och Andarnas sändebud i *Kvinnan utan skugga*, medan Mats Persson gestaltade Orestes i *Elektra*, Amfortas i *Parsifal* och Barak i *Kvinnan utan skugga*.

Även Christoph Loys uppsättningar av *Faust*, *Arabella* och *Lucrezia Borgia* var viktiga produktioner. Men helt friktionsfritt var inte repetitionsarbetet. En regissör som både Anders (Hans Sachs) och Mats (Fritz Kothner) helst vill glömma var den arrogante John Dew, som satte upp *Mästersångarna i Nürnberg*.

Hur angriper ni era roller?

AL: – Jag läser mycket kring och om den aktuella uppsättningen. Jag iakttar hur människor uppför sig när jag t.ex. väntar på ett tåg. Även hur vänner betar sig. Jag har ett otroligt privilegierat jobb och jag behöver aldrig gå i terapi för det sköter rollinstuderingarna om. Jag tycker mycket om Scarpias karaktär och här gäller det att även använda sin medmänsklighet, inte bara vara ond hela tiden.

MP: – Jag läser också mycket om verket och försöker analysera handlingen i dramat. Däremot försöker jag inte tolka in så mycket uttryck i rollen innan det är dags för de sceniska repetitionerna. Jag vill vara som en ”öppen bok” när det gäller vad som händer med min roll i förhållande till mina medspelare på väg mot premiären.

Favoritroller?

MP: – Det bästa jag medverkat i är *Tokfursten* på Vadstena-Akademien. Jag tycker om att sjunga nyskrivna verk, som t.ex. Jan Sandströms opera *K. Beskrivning av en kamp* – baserad på texter av Franz Kafka – i libretto och regi av David Radok. Även här var Thessman scenograf. Jag vill också framhålla Jochanaan i *Salome* och de sju Verdiroller som jag sjungit. En annan roll som betytt mycket var Tonio i *Pajazzo* i Rodula Gaitanos regi.

AL: – Min favoritroll är Bartsöks *Riddar Blåskägg* som jag gjort både i Göteborg och i Brno. Även Doktorn i Radoks uppsättning av *Wozzeck*.

Men ni har även gjort en mängd komiska roller ...

MP: – Jag har gjort färre komiska roller, men den komiska ådran finns där och det är kul när jag fått tillfälle av visa det. *Resan till Reims* var en jätterolig succéproduktion. Uberto i *Kärlek på lur* (Pergolesis *La serva padrona*) och senast i rollen som regissören Mandralli i Donizettis *Viva la mamma*.

AL: – Sedan finns det roller man kanske inte borde ha gjort. I mitt fall Zuniga i *Carmen* med mycket talad fransk dialog. Jag fick stämbandsknutor när jag hade en kraftig förkylning under början av repetitionerna av *Valkyrie-Wotan* och sjöng ändå, men det tog på rösten att spela en full Zuniga. Jag genomgick en lyckad stämbandsoperation.

Har ni haft engagemang utanför Göteborgsoperan?

AL: – Jag har sjungit Wotan i *Valkyrian* i Vilnius, och på deras turné vid Ravennafestivalen och i Taipei på Taiwan. I Italien kom Claudio Abbado och hörde mig. Jag var cover på Metropolitan i New York som Sarastro och Pogner, den senare var en ny roll. Jag fick repetera med originalbesättningen även om det inte ledde till att jag fick sjunga någon föreställning. Det gav ändå ett starkt självförtroende. Och akustiken på Met är sagolik. Jag har också gästspelat som Orovoso i *Norma* och Arkel i *Pelléas och Mélisande* i Oslo, den senare även på Kungliga Operan samt också Kommandören i *Don Giovanni*. Även Masetto vid Kungliga Operans *Don Giovanni*-gästspel på Bolsjojteatern i Moskva då jag var anställd i Stockholm.

MP: – Jag har varit mer stationär och inte känt en stor längtan att pröva på en internationell karriär trots att jag fått erbjudanden.

Kanske en del av förklaring ligger i att jag fått göra så fantastiska roller på Göteborgsoperan. Men jag har medverkat i uruppförande av tre svenska operor utanför hemmascenen. I *Tokfursten* av Carl Unander-Scharin vid Vadstena-Akademien och i *Elefantmannen* av samma tonsättare på Norrlandsoperan. Dessutom medverkade jag i Klas Torstenssons opera *Expeditionen*, som handlar om Andrées luftfärd, som gavs konsertant både i Berwaldhallen och i Concertgebouw i Amsterdam.

Hur studerar ni in era roller?

AL: – Min avskedsroll Sir Morosus i *Die schweigsame Frau* studerade jag in under två år. Här har vår instuderare Martin Andersson varit en klippa. Han är inte bara med under repetitionerna utan även under föreställningarna för att lyssna och kan komma med korrigeringar efteråt. Bara för att vi ska bli bättre och bättre hela tiden. Jag scannar in hela klaverutdraget i Smartscore och för över det till en samlad midifil i ett annat digitalt program i min dator. Då kan jag i lugn och ro memorera hemma, gå igenom scenerierna och sjunga i huvudet. Det är min metod. Jag är ingen bra avista-läsare. Det är ett evigt malande. Ju äldre man blir desto mer nöjtande blir det.

MP: – Jag är mer traditionell och tar bit för bit och nöter in det.

Vilka dirigenter har betytt mycket för er?

MP: – Giancarlo Andretta som jag har jobbat med ett flertal gånger, nu i *Nabucco*. Även Antony Hermus som dirigerade repriserna på *Macbeth* 2016, där jag gjorde titelrollen. Patrik Ringborg har också betytt mycket, främst i de Wagnerroller som jag har gjort genom åren.

AL: – Jag vill lyfta fram Yoel Gamzou som dirigerade *Die schweigsame Frau*. I Brno hade jag stort utbyte av Marko Ivanović.

Hur tycker ni att utvecklingen har varit på Göteborgsoperan under dess snart 30-åriga historia?

AL: – Det är en mycket god stämning i huset. Vi lyckas på ett fint sätt inlemma nya förmågor och gästartister. Jag tycker om att ta emot gäster med vänlighet och öppna armar.

Kommer ni att gästspela på teatern framöver?

MP: – Jag är fortfarande anställd åtminstone fram till våren 2024. Jag gör åter Nabucco vid nypremiären i augusti och nästa vår medverkar jag i repriserna av *Viva la mamma* och som *Scarpia* i *Tosca*.

AL: – Jag medverkar vid Avantikonserterna på teatern i samband med Göteborgs 400-årsjubileum. Då sjunger jag i sextetten ur *Lucia di Lammermoor*. I augusti sjunger jag Fångvaktaren i *Tosca* vid Birgit Nilsson-dagarna i Svenstad den 12 augusti. Längre fram gör jag ännu roll i en uppsättning som jag varit med i tidigare och som kommer att spelas in av Sveriges Television. :||

ANDERS LORENTZSON, BASBARYTON

Ålder: 68 år

Bor: I Mossebo i Tranemo kommun, sex mil från Borås. Han har haft en övernattningslägenhet i Göteborg.

Familj: Tre barn och tre barnbarn och har varit gift med samma hustru hela tiden.

Gör på fritiden: Odlar, snickrar och lyssnar på symfonisk rock.

MATS PERSSON, BARYTON

Ålder: 68 år i höst.

Bor: I Kålleröd i Mölndals kommun.

Familj: Hustrun Elisabeth som är musikpedagog och kantor i Älvsborgs kyrka. På fritiden är hon körledare i Ekenkyrkan. Hon var tidigare korist på Göteborgsoperan. De har två barn tillsammans.

Gör på fritiden: Mycket trädgårdsarbete, kollar på fotboll och samlar på Beatles-vinylskivor.

1. Anders Lorentzson och Mats Persson i *Tosca*. Foto: Lennart Sjöberg.
2. Mats Persson och Ida Falk Winland i *Pajazzo*. Foto: Lennart Sjöberg.
3. Anders Lorentzson och Katarina Giotas i *Riddar Blåskäggs borg*. Foto: Mats Bäcker.
4. Mats Persson som *Scarpia* i *Tosca*. Foto: Lennart Sjöberg.
5. Mats Persson i *Tosca*. Foto: Lennart Sjöberg.
6. Anders Lorentzson, Mia Karlsson och Katarina Giotas i *Die schweigsame Frau*. Foto: Lennart Sjöberg.
7. Anders Lorentzson i *Valkyrian*. Foto: Lennart Sjöberg.

BOLLHUSET

TEXT: INGVAR VON MALMBORG

Som bekant firar svensk opera sitt 250-årsjubileum i år. Den första operaföreställningen på svenska språket gavs nämligen den 18 januari 1773 på Stora Bollhuset i Stockholm.

Ända sedan 1600-talets mitt har det faktiskt funnits ett opera- och teaterhus i Gamla stan på södra sidan om Slottsbacken: Stora Bollhuset. Här fanns en scen för 850 personer och periodvis en mycket livlig verksamhet.

Bollhuset, som det allmänt kallades, stod klart redan 1627. Tjugonio meter långt och knappt nio meter brett. Vi kan skymta spiror och tak på någon dåtida teckning. Men trots att byggnaden låg helt nära Slottet Tre Kronor vet vi varken hur fasaden eller trädgården runt omkring såg ut.

Arkitekten Caspar van Panten, värvad från Amsterdam, byggde i senrenässansstil och ägnade sig främst åt slott och märkesbyggnader. Eftersom Stora Bollhuset låg precis i stadens öga och skulle användas av kungligheter och deras vänner kan man anta att det haft en intressant utvändigt arkitektur.

Från början användes Stora Bollhuset bara för bollsport. Man spelade ett slags tennis, som länge varit populärt bland adel och kungligheter. Invändigt fanns läktare och olika anordningar för att följa spelet och därför fick även resande teatersällskap från kontinenten ge föreställningar i huset.

Om repertoaren på 1600-talet vet vi ganska lite. Inte mycket är bevarat av affischer eller förteckningar med artister och verk: man spelade och reste vidare. Det lilla material som finns berör kontrakt, rättigheter, räkningar och offentliga handlingar. Och rättgångar runt pengar – här har inte mycket förändrats inom scenkonsten.

En italiensk musiktrupp ledd av Vincenzo Albici gästade svenska hovet 1652–54. De hade kvalificerade solister, även kastrater, och en rad instrumentalister. De spelade troligen på Bollhuset, men om de framförde hela operastycken framgår inte – kanske bara enstaka arior. Detta bör ha varit ett av Sveriges tidigaste möten med operakonsten.

Dän Swänska Theatren var vårt lands första inhemska teater. Ensemblen bestod av studenter från Uppsala och stod under kungligt beskydd. De hade ensamrätt på Stora Bollhuset 1689–91 och satte flera gånger upp *Disa* av den svenske författaren Johannes Messenius, ofta med en hel del musikinslag.

De resande utländska teatersällskapen kom från Tyskland, Holland och England. Mest populära var de tyska grupperna och många

"Bollhuset präglades alltid av kungliga nycker och rådande politiska vindar."

hänvisades till grannfastigheten Lilla Bollhuset, som blivit hovteater 1662. Huset inrymmer i dag Finska kyrkan. Bland komedianerna ingick pantomimspelare, marionettestrar och teater med akrobater och lindansare. Den tidens vanliga stockholmarna fick sina kulturupplevelser härifrån. Och nya impulser.

Bollhuset präglades alltid av kungliga nycker och rådande politiska vindar. Hela 1600-talet rädde ett halvkaos runt ägande och drift, vilket utgick från oredan efter drottning Kristina. Den juridiska härvan slutade abrupt med att kronan 1699 tog Bollhuset och alla dess intäkter ifrån änkan Madelaine Boit.

Sverige var en stormakt, åtminstone till ytan och Karl XII ville ha ett motsvarande kulturliv. Därför värvades Claude de Rosidors

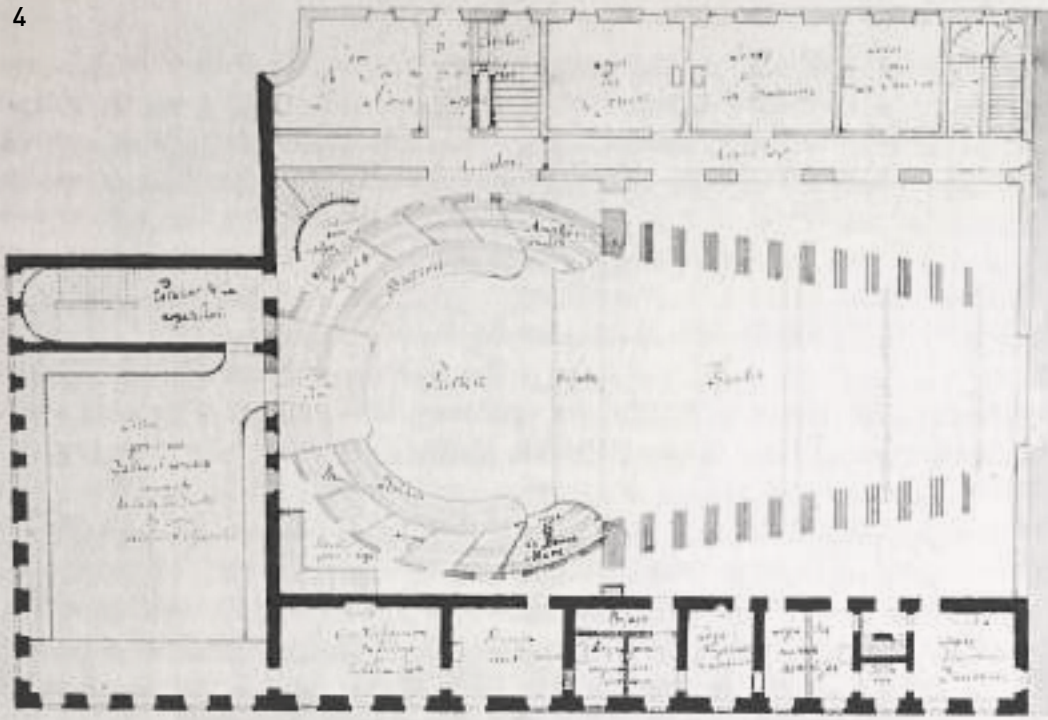
välkända franska ensemble till Stockholm, ett trettiotal personer som mest. De hade exklusivitet på Stora Bollhuset och stannade i sju år. De spelade på franska, ett språk som den svenska adeln och förmögna borgerligheten då förstod. Rosidors teatersällskap var uppdaterade på pjäser och idéer i Paris och man gav opera en gång i veckan. Inte heller här tror man att operaverken framfördes i sin helhet.

Efter Karl XII:s död var Sverige inte längre en stormakt och landets ekonomi en katastrof. Först efter teaterns renovering 1723 återupptogs verksamheten; med halvprofessionella studenter, adliga pojkar och yngre tjänstemän som aktörer.

Under frihetstiden hamnade huset mitt i striden mellan hattar och mössor. Stockholms borgerskap och de nyare adelsfamiljerna stödde en svenskspråkig teater. Medan mössorna var sparsamma och stränga motståndare till överflödkonsumtion och dit räknades scenkonsten. De medverkade till ett totalförbud för komedianter.

Vid Fredrik I:s födelsedag 1737 uppfördes *Tobiaspjäsen* på svenska på Bollhuset. Stor succé. Dätidens riksdag, ständerna, beslöt därför att skapa Kungliga Svenska Skådeplatsen, vår första nationalscen

4

"Hela scenkonsten lokaliserades till Bollhuset, landets enda scen som var tillräckligt stor."

med yrkesskådespelare där man också regelbundet gav opera. Under ett antal år var verksamheten framgångsrik på Bollhuset, men med tiden tröttnade publiken. Många tyckte att den svenska repertoaren blev ensidig och saknade konstnärlig höjd.

Lovisa Ulrika var syster till Fredrik den store av Preussen och uppväxt på slottet Sanssouci i Potsdam utanför Berlin, där olika europeiska kulturpersonligheter varit gäster. Hon hade inget till övers för svensk kultur och bjöd 1753 in Sällskapet Du Londel till Bollhuset. De spelade offentligt, höll hög kvalitet och gjorde även opéras comiques och sångspel. Under deras tid framfördes mycket lite på svenska.

Ett av Gustav III:s första beslut som kung var att avskeda Sällskapet Du Londel. Han grundade Operan, Kungliga Baletten, Dramaten och Dramatens elevskola. Målet var att skapa en bärkraftig svensk kultur med professionella inhemska aktörer som skulle utbildas.

Hela scenkonsten lokaliserades till Bollhuset, landets enda scen som var tillräckligt stor, med 844 platser och kunglig loge. Renoveringar och förbättringar i scenrummet genomfördes. Här uppfördes 1773 den första operan på svenska *Thetis och Pelée*.

Bollhuset hade därefter ett bra årtionde. Men huset var förfallet, mycket brandfarligt, oerhört trångt och hade en alldeles för

5

liten scen. Parisoperan hade brunnit ner, vilket man var mycket medveten om i Stockholm och detta var tyvärr inte den enda operabranden.

Opera och teater spelades på Bollhuset till 1786, fyra år efter att Gustav III:s operahus vid Strömmen hade öppnats. Sedan stod det tomt. Ett år efter kungens död revs Stora Bollhuset. :||

1. *Bollhuset. M. R. Heland målade sin akvarellmینیatur av Slottsbacken 1788, fyra år innan Bollhuset revs. På östra gaveln ser man den särskilda trappuppgången som ledde till kungliga logen, tillkommen vid den sista ombyggnaden 1784.*
2. *Gustav Adolfs torg med Gustav III:s operahus t.v. och Årøfurstens palats t.h.*
3. *Drottning Lovisa Ulrika, Adolf Fredriks gemål, syster till den musicerande Fredrik den store av Preussen och mor till Gustav III.*
4. *Gustav III, Utkast till operahus i Stockholm ..., före 1774.*
5. *Gustav III. Teckning: Tobias Sergel.*

Välkommen till vår historia.

Kungligaslotten.se

Rosersbergs Slott

Gustav III:s Paviljong

Kina Slott

Ulriksdals Slott

Kungliga Slottet

Drottningholms Slott

Rosendals Slott

Tullgarns Slott

Gripsholms Slott

Strömsholms Slott

De
Kungliga
Slotten

En MIDSOMMARNATTSDRÖM

KUNGLIGA OPERAN • RECENSENT: HANNA HÖGLUND • FOTO: SÖREN VILKS

I scenografnestorn Lars-Åke Thessmans sceniska vision av Benjamin Brittens En midsommarnattsdröm svävar tavlor och väggar tyngdlöst i luften för att i tredje akten krascha i backen och till slut bli helt borttrollade. Det är en drömvärld långt från skog och traditionella älvor; influerad av konstnären Edward Hoppers ensamma lägenhetsinvånare i USA såväl som illusionsmåleri och surrealism. Här springer Puck och operan-i-operans hantverkare ut genom dörrar längst bak på scenen. Vi ser dem svänga åt höger och vänster och vi borde se dem röra sig vidare i fonden men så – poff – är de borta. Som en älvadans upplöst i midsommardimma.

Teamet Thessman, **Tobias Theorell**, regi, och kostymdesignern **Magdalena Åberg** har valt att göra en vuxnare *Midsommarnattsdröm* utan Britten-barn på scenen. Ingen akrobatisk mini-Puck eller gosskörsvävar som i originalet, till exempel i Peter Halls klassiska Glyndebourneversion på Malmö Opera hösten 2021. I stället är det fullvuxna damer i tyll och push-up som gestaltar älvorna som nattfjärilar som skådat allt. Fritt spelrum alltså för mer uppenbar erotik: textraden i **Benjamin Brittens** och **Peter**

Pears Shakespearelibretto "To dew her orbs upon the green" får plötsligt nya innebörder. Och Pucks förhållande till Oberon ges en annan typ av logik när båda spelas av vuxna män till övertoner av mild sadomasochism.

"Mild" är nyckelordet, för det här är trots allt en rejält städad variant av Britten-Shakespeare. Väck är möjligheten att gräva i de obehagliga underströmmar av laddade vuxen- och barnrela-

Elin Rombo och Peter Kajlinger

tioner som *En midsommarnattsdröm*, liksom många Brittenoperor, är fulla av och som regissörer som Netia Jones (Aldeburghfestivalen 2017) fokuserat på.

Men det är som att Kungliga Operans *En midsommarnattsdröm* är rädd för det ämnet på samma sätt som Folkoperans *The Turn of the Screw* tidigare i år, där sångarna kyskt höll avstånd och allt liksom var lite ljusst och fräscht. De unga kärleksparen Hermia (**Johanna Rudström**), Lysander (**Jihan Shin**), Helena (**Vivianne Holmberg**) och Demetrius (**David Risberg**), är så välfriserade och anonyma att det är svårt att känna någonting för dem. Hantverkarna har blivit tjänstemän i grå kostymer, till förvirring lika varandra och det dröjer till andra akten innan **Mikael Stenbaeks** Snut öppnar sina fingergluggar som mur i ”Pyramus och Thisbe” i exakt rätt tajmning med orkesterdiket, och man vågar känna att ”nu är vi hemma”.

Nyckeln till den här Brittenoperan är just tajmning. Att kunna sätta varje musikalisk punchline, att göra en rollfigur intressant på kort tid. Theorells uppsättning har ett queert energiknippe i skådespelaren **Robert Fux** som Puck. **Peter Kajlingers** barbenta Botten dansar med lakan och juckar mot en möbel med åsnehuvudet på skaft. Här lyser **Rodrigo Sosa Dal Pozzos** counter-tenor på både höjder och djup i rollen som Oberon medan exfrun Titania (**Elin Rombo**) möjligen gillar Botten just för att han är en åsna och ömsint täcker dem båda med ett lakan i älskogsakten.

Men annat centralt har man missat, som när man snabbt springer förbi Flöjts (**Michael Axelsson**) tragiska scen som Tisbe – den som var Peter Pears stora stund i den här operan och som är en mångtydig karamell att suga länge på. Och det är talande för hela uppsättningen – som att man inte riktigt vågar stanna upp och se sig omkring.

Det problemet gäller däremot inte **Simon Crawford-Phillips** som med lätt hand frilägger Brittens alla orkesterfärger, lager och udda instrumenteringar och får tredje aktens öppningsscen att framstå i helt ny dager med långsamma tempi, romantiskt och ödesmättat till Thessmans söndertrasade scenografi.

Se där ett scenrum jag sent ska glömma. För det är en särskilt vacker dans som scenografi och kostym begår i den här produktionen, där älvorna bär högklackade skor som huvudbonad och tända lampskärmar till hatt, skärmar som gifter sig perfekt med lamporna vid Titanias sänggavel. Och det är samspel av den sorten som får den här uppsättningen att sjunga ett eget slags sång. **||**

BRITTEN: EN MIDSOMMARNATTSDRÖM

Premiär 29 april 2023.

Dirigent: Simon Crawford-Phillips

Regi: Tobias Theorell

Scenografi: Lars-Åke Thessman

Kostym: Magdalena Åberg

Ljus: Torben Lendorph

Koreografi: Joakim Stephenson

Solister: Rodrigo Sosa Dal Pozzo, Elin Rombo, Robert Fux, Peter Kajlinger, Johan Rydh, Thorvald Bergström, Jan Sörberg, Mikael Stenbaek, Michael Axelsson, Kristian Flor, Katarina Leoson, Johanna Rudström, Vivianne Holmberg, Jihan Shin, David Risberg, m.fl.

www.operan.se

Scen ur En midsommarnattsdröm

Scen ur En midsommarnattsdröm

RIDDAR BLÅSKÄGGS BORG JUDITH

FOLKOPERAN • RECENSENT: LORETTO VILLALOBOS
FOTO: NADJA SJÖSTRÖM OCH MATS BÄCKER (RIDDAR BLÅSKÄGG) OCH MATS BÄCKER (JUDITH)

Folkoperans vårprogram är ett samarbete mellan belgiska Muziektheater Transparant och brasilianska Teatro Municipal de São Paulo och består av det specialbeställda verket Judith av Malin Bång med text av poeten Mara Lee. Judith är ett slags pendangverk till Béla Bartóks enda opera Riddar Blåskäggs borg, skriven 1911.

Programmet tycks röra sig i ett feministiskt symbolrum där Bartóks förment freudianska opera får en mer feministisk prägel, som gömmer något om våld i nära relationer bakom var och en av borgens sju dörrar. Här är det snarare fråga om en mellanväg mellan det symboliska och feministiska än något av dessa element i renodlad form. Trots att båda verken är fullspäckade av såväl freudiansk som jungiansk symbolik ligger det kanske närmare till hands att beskriva dem som en kvinnlig monomyt – urmyt – där Bartóks *Blåskägg* utgör grundkonflikten och *Judith* dess psykologiska efterspel och upplösning.

Den belgiske regissören **Wouter Van Looy**s iscensättning gör *Blåskägg* till ett komprimerat kammerspel i en labyrintisk sceno-

grafi bestående av ett antal rörliga väggpaneler. Mer än ett symboldrama blir det erotiskt laddat mellan den så fängslande **Julia Sporsén** som Judith och den förträfflige basen **Johan Schinkler**. Paret dubbleras av två svartklädda skuggfiguranter som manövrerar de klaustrofobiskapande kulisspanelerna och krymper spelrummet med rökmaskiner – dessa återkommer även i Bångs verk med både sång- och talrepliker.

Stina Ekblad är den sammanhållande länken mellan de två verken, där hon med Mara Lees text figurerar som föreställningens ciceron som med en näst intill allvetande överblick blir en trygg hamn i de hudlösa beskrivningarna av ett allmänkvinnligt syndafall och medföljande skam. I *Judith* öppnas det scenografiska rummet och

Julia Sporsén som Judith i Riddar Blåskäggs borg

Stina Ekblad

Alexandra Büchel i Judith

avtäcker fonden bakom vilken orkestern tidigare var gömd – en öppenhet som är välkommen inte minst för hur de tunga panelerna lägger onödig sordin på den redan reducerade orkestern.

Malin Bång kombinerar i sin instrumentation både traditionella instrument och found objects – föremål som diskställ, kammar och diverse skrot. Det ger en klang som direkt för en till en katastrofdrabbad plats där den kvarvarande scenografin blir som en ruin.

Alexandra Büchel i titelrollen är magnifik och skräckinjagande med sin enorma repertoar av rösttekniker, som inbegriper allt från kulning till growl och allt däremellan. Med identisk kostym till *Blåskäggs* Judith i första akten är hon som en manierad karikatyr av sin föregångare med utkletat läppstift i ett clownliknande grin. Som en överskrivning av ett klassiskt verk är det läckert utfört som ett performanceanstrukt allkonstverk. Och med Bångs industrirockliknande slagverkspartier är det dessutom otroligt svängigt. :||

BARTÓK: RIDDAR BLÅSKÄGGS BORG **BÅNG: JUDITH**

Premiär 19 april 2023.

Dirigent: Marit Strindlund

Idé, koncept och regi: Wouter Van Looy

Scenografi och kostymdesign: Marie Szersnovicz

Videodesign: Raimo Benedetti

Ljusdesign: Susanna Hedin/Lumination of Sweden AB

Mask och peruk: Thérèsia Frisk

Dramaturg: Tuvalisa Rangström

Solister: Julia Sporsén, Johan Schinkler (Riddar Blåskäggs borg), Alexandra Büchel, Emilia Utter och Helgi Reynisson (Judith) samt Stina Ekblad som berättare.

www.folkoperan.se

Karin Mårtenson Ghods och Anders Wängdahl

DET VAR EN GÅNG PÅ GRAND HÔTEL

GÖTEBORGSOPERAN • RECENSENT: SÖREN TRANBERG • FOTO: LENNART SJÖBERG

När ljudfilmen slog igenom med Jazzsångaren 1927 innebar det en explosion av musik- och operettfilmer. Och det är också själva ramhandlingen för Göteborgsoperans uppsättning av Paul Abrahams (1892–1960) lustspelsoperett Det var en gång på Grand Hôtel. Här var filmkänslan och en värld av i går uppenbar både på scenen och i salongen.

Filmmagnaten Sam Makintosh (**Åke Zetterström**) måste få fram en succéfilm, annars hotar konkurs, men det blir magnatens dotter Marylou (**Karin Mårtensson Ghods**) som är drivande föreställningen igenom och som lämnar Amerika för Côte d'Azur och Cannes. Hon vill visa sin far att hon kan ordna fram en succéhit.

Hon värvar efter diverse turer arvprinsessan Isabella av Spanien (**Micaela Sjöstedt**), som i sin exil på ett lyxhotell verkar för monarkins återkomst. Servitören Albert (**Anders Wängdahl**) är förälskad i Isabella. Det visar sig att han egentligen är hotelldirektörens (**Lars Hjertner**) son. Anders Wängdahl är en mycket erfaren musikalartist, men det är först här i en ledande soloroll som han kommer till sin rätt.

Librettister till denna lättsamma komedi är **Alfred Grünwald** och **Fritz Löhner-Beda**. Dessa båda erfarna judiska operettlibrettister var som så många andra verksamma i den här lukrativa branschen under 1920- och 30-talen. Grünwald svarade bland

annat för librettona till Emmerich Kálmáns *Grevinnan Mariza* och *Cirkusprinsessan*, medan Löhner-Beda (ursprungligen jurist) samarbetade med Franz Lehár i dennes *Friederike*, *Leendets land* och *Giuditta*. Fritz Löhner-Beda var en svuren antinazist; hans liv slutade i Auschwitz 1942.

Många i branschen lyckades fly och emigrerade till USA. Så också Paul Abraham. Denne ungrare var född i staden Apatin, som då låg i Ungern, men som i dag ligger i Vojvodina i Serbien nära gränsen till Kroatien. Abraham fick sin musikutbildning i Budapest, men 1929 flyttade han till Berlin. I en UFA-film gör en av hans sånger stor succé och sedan följer i snabb takt hans tre mest kända operetter: *Viktorias husar*, *Blomman från Hawaii* och *Bal på Savoy*. Han var en dåtidens megastjärna och blir ofantligt rik.

När nazisterna tar makten i Tyskland 1933 klassas hans musik som entartet och som jude är han inte längre önskvärd. Han flyttar då till Wien, och det är här som hans *Det var en gång på Grand*

Scen ur Det var en gång på Grand Hôtel

Micaela Sjöstedt, Natasja Jean-Charles och David Lundqvist

Scen ur Det var en gång på Grand Hôtel

Hôtel får sin urpremiär på Theater an der Wien 1934. Efter Anschluss 1938 flyr Abraham till USA via Paris och Kuba.

Hans mentala hälsa hade sviktat betänkligt redan före emigrationen. Han rotade sig aldrig i USA och fick inga större engagemang. Han livnärde sig som barpianist. Han blev intagen på mentalsjukhus efter att på Madison Avenue i New York dirigerat trafikanten som vore den en orkester. Han blev hospitaliserad och satt på mentalsjukhus i drygt tio år innan tyska vänner såg till att han kom hem 1957. Abraham avled på ett sjukhus i Hamburg 1960.

Tonsättarkollegan och dirigenten **Robert Stolz** hade stora framgångar i USA. Han lanserade verkligen wienermusikerna och operetten över there, liksom **Oscar Straus** och **Kálmán**. Det skulle dröja 84 år och fram till 2018 innan *Det var en gång på Grand Hôtel* fick tysk premiär i Mainz. Sedan dess har verket spelats på flera tyska operahus. Operettens svanesång inträffar när andra världskriget bryter ut och därefter är det musikalen i USA som tar över.

I Österrike hålls fortfarande fanan högt för genren och regelbundet spelas operetter på Volksoper i Wien och vid Franz Lehár Festival i kurorten Bad Ischl och vid festspelen i Mörbisch. Det blev en stor operettrenässans i Berlin när regissören och dåvarande operachefen **Barrie Kosky** på Komische Oper i Berlin satte upp Oscar Straus sällan spelade *Die Perlen der Cleopatra* (Cleopatras pärlor) – en braksuccé 2016. Detta följdes upp med bland annat ett par Offenbachoperetter.

Regissören **Mirja Burlins** uppsättning i Göteborg höll en mycket hög nivå i form av fina steppnummer, och med en musik som spänner från amerikanska jazztoner till sugande wienerschwing.

Det är ren showbiz som förvaltades fint av Göteborgsoperans orkester under **Alexander Hansons** ledning. Micaela Sjöstedt är numera något så sällsynt som en äkta operettprimadonna. Och allt landar i ett lyckligt Hollywoodslut ... :||

ABRAHAM: DET VAR EN GÅNG PÅ GRAND HÔTEL

Premiär 22 april, besökt föreställning 17 maj 2023.

Dirigent: Alexander Hanson

Regi: Mirja Burlin

Scenografi och kostymdesign: Heidi Saikkonen

Koreografi: Magnus Lundgren

Ljusdesign: Joakim Brink

Ljuddesign: Jonathan Assarsson

Solister: Åke Zetterström, Karin Mårtensson Ghods, Anders Wängdahl, Micaela Sjöstedt, David Lundqvist, Lars Hjertner, Ingahill Wagelin, Natasja Jean-Charles, Åsa Sjöblom, m.fl.

www.opera.se

NABUCCO

GÖTEBORGSOPERAN • RECENSENT: ERIK GRAUNE • FOTO: LENNART SJÖBERG

Det är den 9 mars 1842 sent på kvällen i Milano. En droskkusk kör hem en passagerare som halvslumrande bakåtlutad i vagnen hörs mumla "che bello, che bello". Passageraren är ingen mindre än Gaetano Donizetti, tidens då mest uppburne operakompositör som för tillfället befinner sig i Milano, där han på La Scala bevistat premiären på en ny opera. Men maestro Donizetti har inte övervakat en föreställning av en egen opera utan har varit på urpremiären på en opera av den ganska oprövade talangen Giuseppe Verdi.

Operan, med det pampigt klingande namnet *Nabucodonosor*, kommer snart att förkortas till det mer lätthanterliga *Nabucco*. Detta får bli namnet på den bibliskt-historiska legendkungen Nebukadnessar, som förde hebréerna i den babyloniska fångenskapen. I Verdis opera slås han med vansinne för att ha vanhelgat templet i Jerusalem.

Kring *Nabucco* har en ymnig romantisk och patriotisk legendflora blomstrat, som senare forskning delvis tagit udden av. Med *Nabucco* hade Verdi, mer eller mindre medvetet, gjort sig till konstnärlig ikon för "Risorgimento", den frihetsrörelse som skulle leda till Italiens enande. Fångarnas kör kom snart att bli Italiens inofficiella nationalsång och har väl så förblivit.

Orsaken till Donizettis hänförelse skilde sig delvis från den yra som hade gripit hela Milano och som kom att sprida sig över den italienska halvön. Det gällde musiken och kanske insåg Donizetti bättre än någon att han här i den unge Verdi mött sin överman.

Och nog kan man på Göteborgsoperan stämma in med Donizetti i sin droska. Sällan upplever man den unge Verdis obönhörligt bestämda vilja, en operakonception som inte tål några motsägelser. Under dirigenten **Giancarlo Andrettas** ledning märks det tydligt att det är musik av en ung kompositör som vet exakt vad han vill. Det är minst sagt fullt ös när man på Göteborgsoperan tar sig an denna *Nabucco*. Efter uvertyrinledningens så försåtligt kammarmusikaliskt instrumenterade lyrik, bryter det ut, marschartade,

Mats Persson

aggressiva teman avlöser varandra tills det i inledningsscenen exploderar i det judisks folkets hektiska rädsla inför den hotande babyloniska hären.

Göteborgsoperans *Nabucco* är grym, brutal och superrealistisk. Det verkar som om det helitalienska produktionsteamet, regissören **Jacopo Spirei**, scenografen **Mauro Tinti**, kostymören **Silvia Aymolino** och ljusdesignern **Giuseppe di Iorio** velat befria israeliterna i *Nabucco* från den obligatoriskt vidhängande offerkoftan som Verdis roll i det italienska historiska skeendet så starkt har bidragit till. Regissören har snarare använt *Nabucco* till att visa att fascismens olika uppenbarelseformer både dolt och tydligt framträder överallt i alla läger.

I inledningsscenen befinner vi oss i en kontorslokal, en miljö som mer påminner om en banal kopia av *Succession*. Här är det inte det orätfärdigt förtryckta judiska folket som vi möter. Snarare en gnällig besutten medelklass som verkar vara mer oroad av en kommande börskrasch och vikande konjunkturer än den hotande

assyrisk invasionen. Vi kan inte i första hand gotta oss i en medlidandets katarsis eller låta bröstet svälla av patriotiskt patos som man vanligtvis gör. Fångarnas kör, den självklara kulmen där Verdi på ett genialt sätt satsar allt, sjungs sceniskt ganska tillbaka-draget bakom ett stängsel och får inte den kollektiva massiva kraft den brukar frammana.

Typerna är ofta väl valda. Nabucco är en tjugig terroristledare i gul läderjacka som helst stylar stående i sin stridsvagn. **Mats Persson** sjunger rollen expressivt smalnät utan mullig barytonrondör. Han är splittrat narcissistiskt maktgalen. Abigailles parti har länge med fog ansetts vara den veritabla röstmördarrollen och den mest krävande av alla Verdis kvinnoroller. Operavärlden har under decennier fått förlita sig på slaviska förmågor. Så även här med ryskan **Zoya Tsererina**. Det är en Abigaille klädd i svarta lädertights med k-pisten som käraste trygghetsnalle. Trots en något spetsig höjd och mindre kraftfulla låga toner är hon en effektiv och trovärdig Abigaille med kontroll över de hisnande intervallsprängen och övertygande dramatisk kraft.

Mats Almgrens judiske överstepräst är inte den basdunrande domedagsprofeten som vi ofta ser. Under ytan av galen distra professor, med tydliga förebilder i filmer som *Tillbaka till framtiden*, finns en fanatisk fascist som utan tvekan utrustar Fenena, Nabuccos dotter som konverterat till judendomen, till självmordsbombare. **Ann-Kristin Jones** gör en gripande tolkning och hennes korta bön är en av föreställningens vokala höjdpunkter.

En annan vokal höjdpunkt är **Tomas Lind** som Fenenas judiske älskare. Denne sextiosjuårige makalöst fräsche tenor är också den som i sitt alltför korta parti bjuder på den mest idiomatiska Verdi-sången. Man beklagar här att Verdi inte hade försett kärleksparet med en maffig kärleksduett. I övrigt får vi vokalt och sceniskt väl tecknande biroller av **Mia Karlsson**, **Daniel Hayes** och **Daniel Ralphsson**.

Vad som här får stryka på foten är personernas inre drama. Den psykologiska gestaltningen blir blek och kraftlös. Överhuvudtaget verkar produktionen sceniskt behöva smörjas lite bättre i fogarna.

Visserligen är svårigheterna till verkningsfull och trovärdig regi i dessa massiva körpartier stora, men oupphörligt hotfullt riktade automatvapen mot panikslagna uppsträckta händer blir här till slut parodiskt.

Detta hindrar inte att det är en nästan chockartad Verdiupplevelse vi får här. Det är naturligtvis framför allt den ypperliga Göteborgsoperans kör som med makalös intensitet ger oss den. 🎭

VERDI: NABUCCO

Premiär 20 maj 2023.

Dirigent: Giancarlo Andretta

Regi: Jacopo Spirei

Scenografi: Mauro Tinti

Kostymdesign: Silvia Aymonino

Ljusdesign: Giuseppe di Iorio

Kormästare: Martin Nagashima Toft

Solister: Mats Persson, Tomas Lind, Mats Almgren, Zoya Tsererina, Ann-Kristin Jones, Daniel Hayes, Daniel Ralphsson, Mia Karlsson.

www.opera.se

Zoya Tsererina

Alice Jönsson och Milton Felländer

Matthias Hahne Thorbjörnsson, Alice Jönsson och Fredrik Zetterström

SILENT ZONE

MALMÖ OPERA • RECENSENT: ÅSA MÄLHAMMAR • FOTO: MARTIN PAULSSON

I tre rum och kök utspelar sig kammaroperan Silent Zone med musik och libretto av danska Louise Alenius. Det är ett verk som uttrycker erfarenheter och känslor kring ett svårt ämne som ofta skapar tystnad: sexuella övergrepp inom familjen, incest.

År 2017 fick *Silent Zone* urpremiär som beställningsverk på Copenhagen Opera Festival och sedan dess har Malmö Opera velat ta den prisbelönta operan över Sundet. I april var det dags, med dansk-svensk ensemble och ett exklusivt upplägg, där endast 150 personer åt gången kunde se de elva föreställningar som gavs under spelperioden.

Silent Zone har en öppen scenografi, ett hem inrett i vitt, tre rum och en liten uteplats med gräsplätt och leksaker. Det skulle kunna vara vilket enplanshus som helst, förutom att här saknas väggar så att allt det privata är synligt. Malmö Operas stora scen är omvandlad till en black box, där publiken rör sig fritt 360° runt spelplatsen. Åskådarnas rörelser skapar en sorts koreografi i sig när de reagerar på olika sceniska signaler, en solist som börjar sjunga i ett rum, ett annat rum som tänds upp.

Ida Grarups scenografi är helt central för verket. Den kortar förstås avståndet mellan scen och publik, men framför allt låter den oss ta ansvar för vår personliga upplevelse av föreställningen: vad du ser och hör beror på vilken position du intar i scenrummet, samtidigt kan du omöjligt se och höra allt. Att allt görs tillgängligt på detta sätt exponerar såväl vår otillräcklighet som impulsen att

titta bort från det som är obehagligt, att slå dövörat till. Det är vårt eget förhållningssätt som iscensätts och aktiveras, vilket skapar en förhöjd receptivitet.

Kvällen formar sig till en storartad komplex scenkonstupplevelse av ett slag jag tidigare främst upplevt inom talteatern, såsom **Robert Lepages** *The Seven Streams of the River Ota*. Den var fem gånger så lång men med liknande dockskåps scenografi och förmågan att skapa samma känsla av ett kollektivt, förstorat medvetandeflöde.

Fredrik Zetterström gestaltar pappan som förgriper sig på sin dotter och låter skuggor av osäkerhet, kanske sorg, dra över sin kärnfulla baryton. Rollen gestaltas även av skådespelaren **Matthias Hahne Thorbjörnsson**; alla roller är duplicerade med sångare jämte stumt agerande vuxen- respektive barnskådespelare. Greppet skapar allmängiltighet men förskonar också den enskilda artisten från att ensam låna ansikte, kropp och röst åt obehagliga rollfigurer.

Mamman sjungs av den framstående danska sopranen, **Inger Dam-Jensen**, med en återhållen nervighet och ett distanserat kroppsspråk som gestaltar modern trovärdigt, stelnad i förnekelse

Inger Dam-Jensen

och svek. Hennes röst gifter sig fantastiskt bra med **Daniel Carlssons** fylliga countertenor. Carlsson spelar brodern som vet vad som händer hans syster, men han är för ung för att konfrontera eller sätta ord på pappans skändligheter. Själva övergreppen gestaltas obehagligt och tydligt nog med gestik, en viss riktning i pappans rörelser eller uppmärksamhet och några frysta poser, snapshots av fysiskt överväld mot dottern.

Barnskådespelarna **Milton Felländer** och **Alice Jönsson** är obegripligt bra, agerar helt okonstlat och fokuserat. Systemen har tystnat av övergreppen men har en instrumental musikpersona i form av slagverkaren **Sara Nigard Rosendal**, som kongenialt bär en vit kanindräkt. Kaninen är ett tröstedjur för barn, men också inbegreppet av oskyldigt villebråd. Dessutom har djuret ett språk gemensamt med slagverket genom sin instinkt att stampa med baktassen vid fara. Denna dubbelgestalt skapar föreställningens klimax: flickans spastiska rörelser och sedan alltmer

utagerande framfart genom hemmet ger ett våldsamt och rytmiserat utlopp för den ångest som övergreppen präglat ner i hennes själ.

Nigard Rosendals slagverksparti är pregnant och expressivt. Alenius verk är över huvud taget musikaliskt lättillgängligt, skrivet för solister, kammarensemble med piano samt barnkör. Kompositionen har partier med varsin karaktär, ibland sakralt, ibland åt det minimalistiska hållet och även en del påfallande vackra passager där stråkarna driver en senromantisk, lite mer muskulös melodik. Mot slutet krackelerar eller brister harmonik och klanger allt oftare.

Louise Alenius har förvaltat ett svårt ämne på ett konstnärligt väldigt ansvarsfullt sätt. Produktionen är förstås omsorgsfullt paketerad, med ett "Till dig som behöver prata med någon" på programbladets baksida och så vidare. Men i Alenius verk – och

Scen ur Silent Zone

inte minst i **Tue Bierings** samstämmiga och utmärkta regi – finns även terapeutiska egenskaper som kan associeras till ett rekviems syfte och dramaturgi. Efter flickans percussiva urladdning träder alla musikaliska uttryck besinnande tillbaka, och vi får bara andas en stund.

Ett fullkomligt förklarad ögonblick uppstår när Malmöoperans barnkör ungefär mitt i föreställningen skrider på rad rätt igenom arkitekturen, från ena sidan av scenens black box tvärs igenom hemmet och ut på den andra. Barnkören drar med sina mjuka röster som en renande kam över familjens trassliga och sköra existens; i *Silent Zone* är publiken ämnet till trots i väldigt goda händer.

Detta är ett verk och en uppsättning utöver det vanliga, måtte fler få chansen att se den. 🎭

ALENIUS: SILENT ZONE

Sverigepremiär 12 april 2023.

Musik och libretto: Louise Alenius

Regi: Tue Biering

Scenografi, kostym och mask: Ida Grarup

Ljusdesign: Balder Nørskov

Medverkande: Inger Dam-Jensen, Fredrik Zetterström, Daniel Carlsson, skådespelarna Liv Kaastrup Vesterskov, Alice Jönsson, Matthias Hahne Thorbjörnsson, Milton Felländer, m.fl. Sex musiker och Malmöoperans barnkör.

www.malmoopera.se

GLÖMSKANS ARKIV

MALMÖ KONSTHALL • RECENSENT: ÅSA MÅLHAMMAR • FOTO: EMMALISA PAULY

I Malmö Konsthall visas ett ambitiöst sceniskt körverk med operasolister, Glömskans arkiv med undertiteln Ett år av antirasistiskt minne i Malmö. Verket ingår i en utställningsserie med ursprung i ett medborgarinitiativ och har Malmö stad som medarrangör.

Librettot är skrivet av **Athena Farrokhzad** och **Felicia Mulinari**, båda verksamma som poeter, dramatiker med mera. Lyhört och träffsäkert ger de röst åt Malmöbornas erfarenheter av rasism i vardagen, liksom åt det kollektiva minnet av rasistiska våldshändelser från de senaste decennierna. Referenser som Möllenvångstorget, Jägersrovägen och Sorgenfri ger lokalfärg, medan läsningar av Malmöbor både live och i vägprojicerade inspelningar ger ytterligare autenticitet. Över allt vilar en humanistisk och kärleksfull ton, där barnens perspektiv lyfts fram med särskild ömhet – ”I Malmö bär barnen katastrofen i samma hand som sina ballonger.”

Uppsättningen är dynamisk, vi rör oss alla över en dryg timmes tid genom Malmö Konsthall. **Tebogo Monnakgotla** har tonsatt verket för sopranerna **Sanna Gibbs** och **Jacqueline Miura** samt vokalensemblen Petri Sångare, ledda av **Karin Oldgren**. Solister och kör blandar sig ofta med publiken. **Katrin Brännströms** enkla och smarta scenografi är delvis mobil även den. I den avslutande akten befinner vi oss i den högsta och ljusaste delen av utställningshallen. En skog av takhängda ljusslingor suggererar stadsmiljöns vertikala, lite hisnande perspektiv.

Sara Gärde står för regin och har skapat ett lugnt flöde genom lyssning och visuella intryck. Vid sidan av sångsolisterna medverkar skådespelaren **Miguel Cortés**, som bär omkring på stora kuber. Djupt koncentrerad letar han efter ett ställe att placera dem, en bearbetning av minne kanhända och tematiskt helt på sin plats.

Solisterna agerar återhållet och deras partier är bitvis skrivna som duett där de kan interagera. Musiken har en rak melodik som växlar om med klusteruppbyggda ackord. Det är snygga klanger och allt framförs klanderfritt av kör och solister, med stämgaflöde som enda instrument. Monnakgotla tar lekfullt tag i några språkliga klanger – glömskans ”m” får klinga skönt och ett ”r” rytmiserar och får rulla runt härligt när kören sjunger ”rulla tillbaka”. Helheten blir dock något likartad, kanske för att verket är katalogiskt uppbyggt efter månaderna. I librettot finns ändå en aktivistisk energi som gärna kunde fått höras, partier med ihärdigt hamrande imperativ – belägra, fjärma, upphäv, stoppa, kämpa!

Likväl stämmer uppsättningen till eftertanke kring nutiden, alla dessa plötsligt överskridna gränser för anständighet och medmänsklig respekt. Eftersom det svenska körlivet är en väldigt homogen kulturyttring tillför Monnakgotlas verk dessutom nya engagerande perspektiv och teman till körmusiken. :||

MONNAKGOTLA: GLÖMSKANS ARKIV

Premiär 5 maj 2023.

Dirigent: Karin Oldgren

Regi: Sara Gärde

Scenografi: Katrin Brännström

Libretto: Athena Farrokhzad, Felicia Mulinari

Solister: Sanna Gibbs, Jacqueline Miura

Övriga medverkande: Miguel Cortés, Kammarkören Petri Sångare.

www.malmokonsthall.se

Jacqueline Miura och Sanna Gibbs

Ernesto Petti, Piero Pretti och Anastasia Bartoli

Ernani

TEATRO LA FENICE, VENEDIG • RECENSENT: ERIK GRAUNE • FOTO: SILVESTRI

Ernani, med urpremiär på Teatro La Fenice i Venedig 1844, var den trettioårige Verdis femte opera och den första utanför hemmascenen La Scala, där hans fyra tidigare operor, bland andra Nabucco, haft sina urpremiärer. Många menar att Ernani är den första riktiga Verdioperan, en opera som förenar både de dramaturgiska och musikaliska stilmedel som kännetecknar och utgör kärnan i Verdis operaskapande.

Här etablerar och tydliggör han de fyra rösttyperna – sopranen, tenoren, barytonen och basen, den sångliga konstellation som konfronteras i olika psykologiska och dramatiska situationer – fortfarande i den konventionella nummeroperans form i synnerligen krävande sågnummer.

Ernani är en spansk adelsman som fräntagits sitt land och lever som lag- och fredlös ledare för ett rövarband. Han älskar Elvira som besvarar hans känslor men som ska tvingas gifta sig med den gamle adelsmannen Silva. Kvartetten fullbordas av ingen mindre än kung Karl V (Carlos I i den spanska historien), som också älskar Elvira. Carlo kommer även under operans gång att bli vald till tyskromersk kejsare.

I *Ernani* framträder för första gången huvudgestalten som outsidern i konflikt med det etablerade samhället. Den blir hos Verdi

ofta den psykologiskt mest intressanta rollen, den antihjälte som i vitt skilda skepnader kommer att bli några av operalitteraturens mest älskade gestalter: puckelryggen Rigoletto, den prostituerade Violetta eller den etiopiska slavinnan Aida, alla på olika sätt offer för den sociala omvärlden, makten och moralen. Ernani är inte bara den första utan även en av de mest nyanserade och psykologiskt gestaltade tenorrollerna i Verdis operaproduktion, där det mer djuppenetrerande själslidandet ju oftast brukar tillfalla barytonen. Det var också Verdis första samarbete med librettisten **Francesco Maria Piave**.

Och det är på titelrollens öde som regissören **Andrea Bernard** koncentrerar sin uppsättning i Venedig. Under förspelet, i svartvita videoinstallationer av **Marco Alba**, får vi följa pojken Ernanis trauma vid sin faders död. Man ser det förstörda slottet och vid faderns grav svär den förtvylade pojken sitt vanmäktiga löfte att

Rosanna Lo Greco och Anastasia Bartoli

hämnas mordet på fadern. **Alberto Beltrames** scenbilder i vitt och svart – kontrasterande ibland med rött i **Elena Beccaros** kostymer – består av hög- och sänkbara arkitekturfragment och slöjor, som tydliggör hur gossen Ernani's trauma återverkar ända till det tragiska slutet.

Och visst, som redan sagts är Ernani antagligen den förste moderne operahjälten, inte bara hos Verdi utan i hela operalitteraturen, samtidigt ett tacksamt underlag för postfreudianska analys-teorier. Problemet är att det inte riktigt når fram. Personregin är i det sceniska agerandet statisk och konventionell.

Tenoren **Piero Pretti**, en av Italiens ledande uttolkare av den mer lyriska spintorepertoaren, sjunger Ernani's parti musikaliskt i minsta detalj, texttydligt oklanderligt med perfekt röstkontroll. **Anastasia Bartoli** som Elvira har, förutom några svaga toner på djupet, ett klangfullt och imponerande instrument för Verdis så krävande ungdomshjältinnor. **Ernesto Petti** som den älskande kungen har en fyllig och varm baryton. Men intensitet och övertygelse saknas ibland. Vad som fattas märks tydligt när **Michele Pertusi** äntrar scenen. Gubben Silvas i sig motbjudande självömkan över att Elvira föredrar den spännande rövarhövdingen Ernani går över hans åldrade värdighet och blir hos Pertusi nästan medkännande och trovärdigt. Han hämtar upp det verdiska sångspråket inifrån mörkret och ger de svärtämjda fraserna ett självklart, kraftfullt dramatiskt uttryck.

Riccardo Frizza är en av de mest kompetenta dirigenterna av tidig italiensk 1800-talsopera. Även om han ibland slackar i ensemblerna står Frizza med Fenice-operans kör och orkester för en sångligt och musikaliskt hedervärd upplevelse. :||

VERDI: ERNANI

Premiär 16 mars, besökt föreställning 28 mars 2023.

Dirigent: Riccardo Frizza

Regi: Andrea Bernard

Scenografi: Alberto Beltrame

Kostym: Elena Beccaro

Videodesign: Marco Alba

Kormästare: Alfonso Caiani

Solister: Piero Pretti, Ernesto Petti, Michele Pertusi, Anastasia Bartoli, Rosanna Lo Greco, Cristiano Olivieri, Francesco Milanese.

www.teatrolafenice.it

Lucia di Lammermoor

TEATRO ALLA SCALA, MILANO • RECENSENT: ERIK GRAUNE • FOTO: BRESCIA E AMISANO

”En klassiker är ett verk som aldrig upphör att säga vad det har att säga”. Författaren Italo Calvinos definition på ett klassiskt konstverk i sin ”Perché leggere i classici” (Varför läsa klassikerna) gäller i allra högsta grad Donizettis opera Lucia di Lammermoor. Ända sedan urpremiären 1835 på San Carlo-teatern i Neapel har Lucia, trots många försök att tysta henne, oförtrutet fortsatt att sjunga vad hon har att sjunga.

La Scalas musikchef maestro **Riccardo Chailly** har som sin föregångare Riccardo Muti en passion att återställa den överanvända standardrepertoaren till sitt ursprungliga skick och tvätta bort det som av tradition successivt blivit en del av verket. För Chailly var det viktigt att när han för första gången tog sig an *Lucia di Lammermoor* på La Scala använda sig av den kritiska utgåvan signerad **Gabriele Dotto** och **Roger Parker**. Uppsättningen skulle öppnat säsongen 2020/21 men blev på grund av pandemin inställd. Nu fick den i april äntligen sin premiär.

På La Scala är alltså många tillagda höjdtoner och traditionella utsmyckningar borttagna, framför allt Lucias koloraturduett med den obligata flöjten i vansinnesscenen. Den blev tillagd under sent 1800-tal för Nellie Melba. I gengäld får vi höra Lucia med originalpartiturets glasharmonika i hennes bägge omfattande nummer. Chailly med sin förankring i den stora romantiska symfonitraditionen – Brahms, Bruckner och Mahler – väjer inte för att låta det orkestrala framträda med tidigare ohörd auktoritet. Här har vi en Lucia där Donizettis orkester inte bara är stämningsskapande och ackompanjerande utan når en högre nivå som

självständigt tonmåleri. Aldrig har förspelets hornklanger stigit upp så ödesmättat som nu ur La Scalas orkesterdike, aldrig har de stora ensemblerna, däribland den berömda sextetten och de massiva körerna klingat så storslaget och med sådan tragisk och dramatisk verkan och intensitet.

Hämtad från **Walter Scotts** roman *Bruden från Lammermoor* handlar operan om hur Lord Enrico, Lucias bror, för att rädda sig från ekonomisk och politisk ruin arrangerar ett bröllop med lord Arturo. Men Lucia älskar Edgardo och har svurit honom evig trohet. För att få Lucia att gå med på giftermålet skapar brodern tillsammans med huskaplanen Raimondo falska bevis för Edgardos otrohet och Lucia tvingas att gå med på giftermålet med Arturo. I ett vansinnesanfall dödar Lucia på bröllopsnatten sin make. Efter att hon i sitt tillstånd visat sig för bröllopsgästerna kommer hon senare att dö. I vetskap om detta tar Edgardo sitt liv.

För att på scenen levandegöra denna nytvättade Lucia har man valt den grekiske regissören och scenografen **Yannis Kokkos**, en veteran med en snart femtioårig karriär bakom sig. Kokkos placerar

Lisette Oropesa som Lucia di Lammermoor

i scenografi och kostym uppsättningen i ett antytt 1920-tal med en bildmässigt verkningsfull scenbild i sparsmakad realism med monumental svarta skulpturer av mordiska jakthundar.

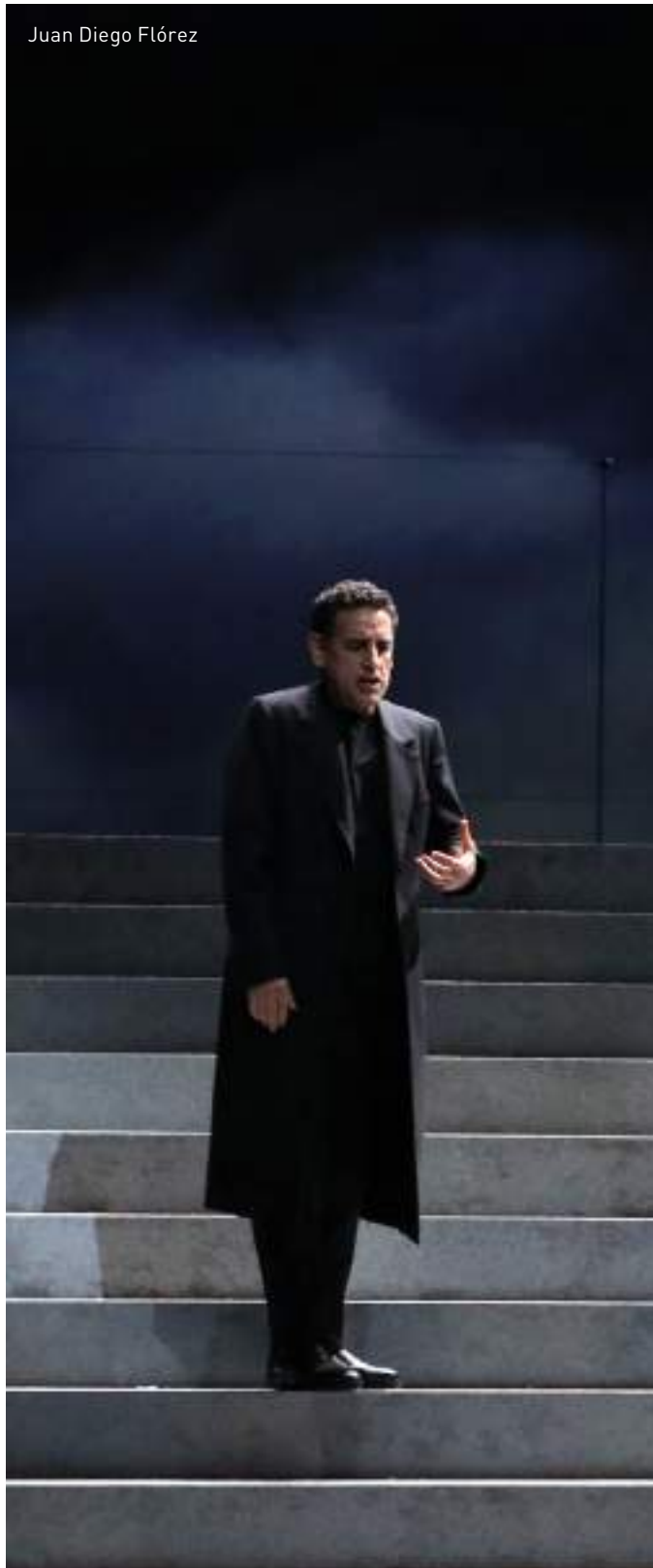
Och nog kan man väl se Lucia som ett jagat offer för mansvärldens grymma jägare. Som så många andra äldre scenograf-regissörer koncentrerar Kokkos sin konception på det bildmässiga. Mer avancerade eller djupare analyser ingår inte hans inställning. Det är synd, i denna tidvis så förkättrade tragiska operamelodram (välkänt exempel för oss svenskar i Peterson-Bergers klassiska sågning av Lucia som ”den gamla fjollan från Lammermoor”) ligger både radikala och tidsaktuella psykologiskt och genusinriktade idéer att utforska, vilket också många samtida Luciauppsättningar har visat. **Lisette Oropesa** och **Juan Diego Flórez** tillåts inte utforska detta men gör ändå alldeles utmärkta och gripande personporträtt, dock inom ramen för det romantiskt konventionella.

En förutsättning för att dirigera *Lucia di Lammermoor* på La Scala var för Chailly att få Lisette Oropesa i titelrollen och Juan Diego Flórez som Edgardo. Bägge kommer i sin vokala gestaltning från ett lyriskt belcanto-idiom och är således ideala för stora delar av sångpartierna i Donizettis opera. Oropesa kombinerar sin silverklara koloratur med ovanlig rondör och värme och när man hör henne förstår man Chaillys krav: endast det bästa är gott nog på La Scala.

Men *Lucia di Lammermoor* kräver mer än så. När det gäller dramatisk tuffare uttryck, ligger framför allt tenorpartiet Edgardo inte långt från de tyngre tenorpartierna hos Verdi och Puccini. Flórez är numera väl etablerad i mer dramatiska partier. Han har behållit sin karaktär av virtuos Rossinitenor med oslagbara höj-toner, men har samtidigt breddat sitt mellanläge så att hans krävande förbannelseutbrott efter sextetten når full verkan.

Ryssen **Boris Pinkhasovich** har med sin baryton full täckning för Enricos brutalitet. **Michele Pertusi**, den ende italienaren bland de ledande rollerna, har som Raimondo här i denna urversion lite mer att sjunga än vad vi vanligtvis hör. Pertusi gör en ovanligt engagerad och konfliktfylld framställning av denne hycklande och osympatiska svartrock. **Leonardo Cortellazzi** som Lucias mordoffer Arturo och **Giorgio Misseri** som Enricos hejduk Normanno samt **Valentina Pluzhnikova** som Lucias kammarjungfru Alisa kompletterar utmärkt. :||

Juan Diego Flórez

DONIZETTI: LUCIA DI LAMMERMOOR

Premiär 13 april, besökt föreställning 29 april 2023.

Dirigent: Riccardo Chailly

Regi, scenografi och kostym: Yannis Kokkos

Ljus: Vinicio Cheli

Video: Eric Duranteau

Solister: Lisette Oropesa, Juan Diego Flórez, Boris Pinkhasovich, Michele Pertusi, Leonardo Cortellazzi, Valentina Pluzhnikova.

www.teatroallascala.org

Lisette Oropesa

Scen ur Lucia di Lammermoor

Paula Murrhy och Anthony Robin Schneider

HERCULES

OPER FRANKFURT • RECENT: GÜNTER THIELE • FOTO: MONIKA RITTERSHAUS

Hercules, den antika grekiska sagovärldens främste hjälte, är inte den egentliga huvudpersonen i Händels musikdrama utan det är Dejanira, hans hustru, som står i händelsernas centrum och musikaliskt har även prinsessan Iole en större roll.

Spelet börjar med Dejaniras oroliga väntan på makens hemkomst efter hans senaste, och som det ska visa sig, sista krigståg. Ett dåligt omen från templet ökar hennes vända och sonen Hyllus gör sig därför beredd att ge sig ut i världen för att leta efter fadern, som emellertid i detta nu återvänder segerrikt medförande den traumatiserade, unga och vackra Iole, vars far han dödat, i krigsbyte. Återseendets glädje ersätts hos Dejanira snart av omotiverad svartsjuka som varken Hercules eller någon annan lyckas avhjälpa. Hon tillintetgör sina möjligheter till lycka med åtgärder som leder till Hercules död och hennes eget psykiska sammanbrott. I ett sidospår får vi följa Hyllus och Ioles spirande relation.

Hercules uppträder bara tre gånger på scenen men är ändå ständigt närvarande, dels i de övrigas föreställningsvärld, dels i gestalt av en staty, i första avdelningen sittande i en soffa, i den andra stående. De två statyerna och soffan utgör den sparsmakade scenografins enda egentliga rekvisita.

Händel avstår i detta musikdrama från den vokala ekvilibristik som varit ett så oundgängligt element i hans tidigare operor. Det är primärt som skådespelare sångarna sätts på prov och imponerar, även om också deras vokala insatser genomgående är välklingande och värdade – framför allt **Anthony Robin Schneider**

i titelrollen i den scen som beskriver Hercules dödskamp och **Paula Murrihy**, som gör Dejaniras åtföljande vansinnesutbrott mycket övertygande.

Sopranen **Elena Villalón** glänsar i de arior som tycks ha inspirerat Händel allra mest om man ser till den melodiska ingivelsen, medan tenoren **Michael Porter** inlevelsefullt gestaltar rollen som en son präglad av att stå i sin fars skugga. Också mezzon **Kelsey Lauritano** som budbäraren Lichas, i denna uppsättning uppträder till Hercules syster, är se- och hörvärd. Frankfurteroperans kör måste också berömmas för sina insatser som såväl kommenterande som medagerande.

För den musikaliska ledningen stod **Laurence Cummings**, som efter sina år som ledare för Händelfestspelen i Göttingen är en idealisk uttolkare av Händels musikdramatik. Frankfurter Opern- und Museumsorchester spelade följsamt på tidstrogna instrument. Och på Göteborgsoperan har Cummings dirigerat både *Julius Caesar* och *Alcina*.

Regissören **Barrie Kosky** har på samma gång haft en svårare och lättare uppgift än i Händels operor, där det ju ändå finns en uppfostrandetradition att utgå ifrån och ta spjärn emot eller, vilket tycks

Michael Porter, Kelsey Lauritano och Paula Murrihy

vara det vanligaste, bortse ifrån. I *Hercules* finns däremot inga historiska förebilder. Trots att verket har nästan trehundra år på nacken kan iscensättningarna, samtliga i modern tid, antagligen räknas på båda händernas fingrar.

Å andra sidan kunde detta verk mycket väl ha tjänat som modell för framtida operor då Händel här, liksom i vissa av sina dramatiska oratorier, löser upp den tydliga åtskillnaden mellan recitativ och aria. Något som i och för sig emellanåt sker också i hans operor.

Även frånvaron av iögonfallande scenerier understryker de inre skeendenas primat. Att Kosky tagit fasta på det psykologiska förloppet blir ibland problematiskt då textförfattaren, prästen **Thomas Broughton**, uppvisar en del brister som psykolog. Däremot har Broughton utifrån sina antika förlagor skapat ett engagerande händelseförlopp utan döda punkter överlagset flertalet av Händels operalibretton.

Kosky har med sitt team **Katrin Lea Tag**, som står för scenografi och kostym, och ljussättaren **Joachim Klein**, åstadkommit en uppsättning där samtliga ingående komponenter – utformningen av scenrummet, den sparsmakade dekoren, det subtila spelet med ljus och skuggor och solisternas och körens agerande – harmoniserar sällsynt väl. Jag köper inte riktigt allt men näst intill och det finns partier, som till exempel körens illustration, i första avdelningens final, av hur svartsjuka kan överskugga alla andra känslor, där det är svårt att föreställa sig en bättre gestaltning.

Slutet skulle ha kunnat framstå som en antiklimax då Broughton strukit Dejaniras självmord i Sofokles pjäs och i stället valt en försönligare avslutning. Barrie Kosky har dock lyckats skildra upplösningen så övertygande att man rentav känner ett slags lättnad efter de uppskakande scener som just utspelat sig.

Denna uppsättning var som helhet den mest lyckade jag sett på mycket länge. I Sverige får jag nog gå tillbaka till *Tamerlano* i en precis lika finkalibrerad uppsättning på Drottningholmsteatern sommaren 2000. :||

HÄNDEL: HERCULES

Premiär 30 april, besökt föreställning 27 maj 2023.

Dirigent: Laurence Cummings

Regi: Barrie Kosky

Scenografi och kostym: Katrin Lea Tag

Ljus: Joachim Klein

Kormästare: Tilman Michael

Solister: Anthony Robin Schneider, Paula Murrihy, Michael Porter, Elena Villalón, Kelsey Lauritano, Erik van Heyningen.

www.oper-frankfurt.de

*Fler föreställningsrecensioner finns på OPERAs hemsida:
www.tidskriftenopera.se*

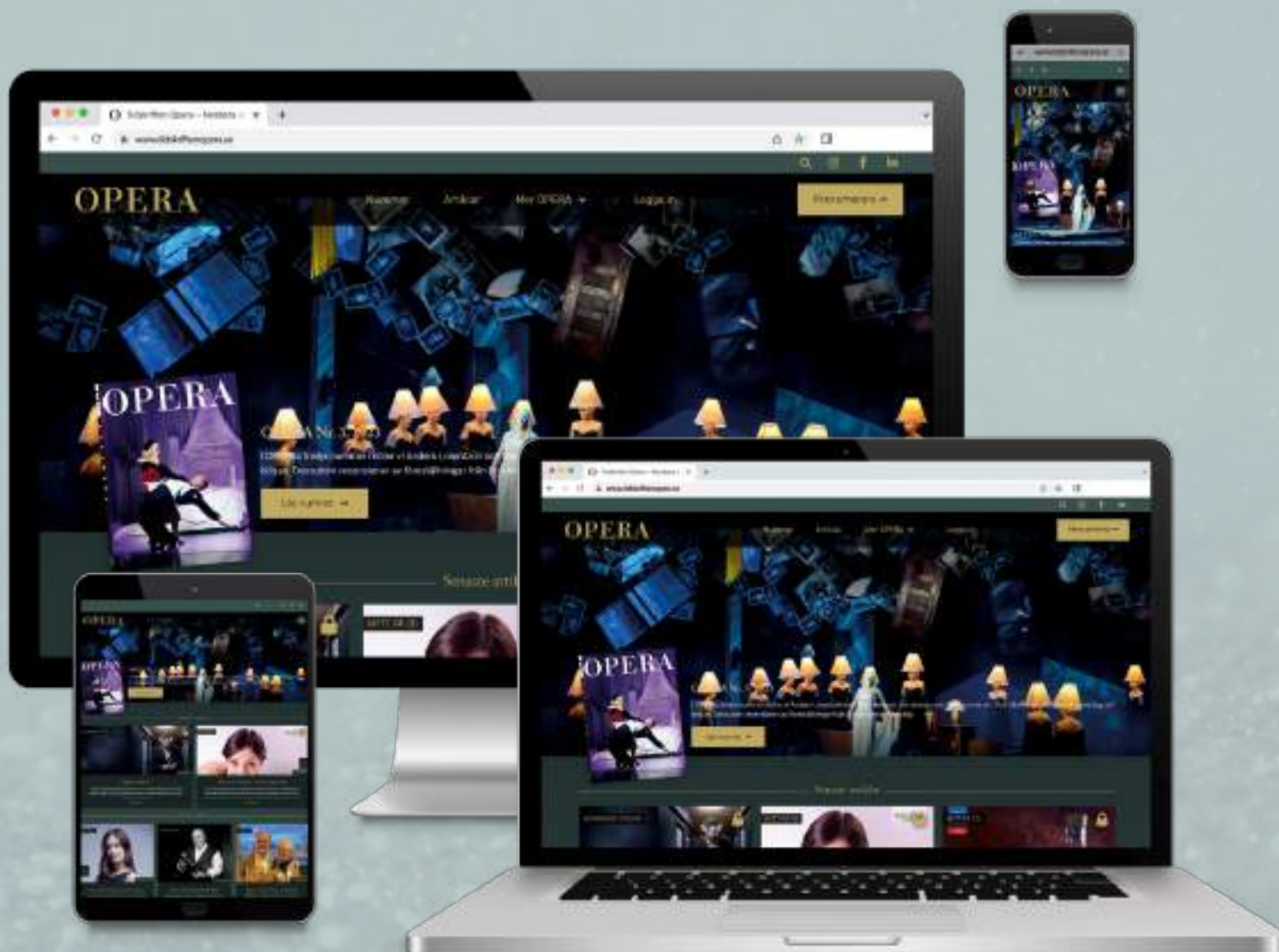
UPPTÄCK OPERAs NYA HEMSIDA!

Nu har OPERA tagit fram en ännu modernare hemsida. Den är byggd av Staffan Liljas och designad av Falck & Co med stöd av Statens kulturråd.

- ◆ Läs de senaste nyheterna och recensionerna – var med när det händer!
- ◆ Ha tillgång till allt var och när du vill på mobil, padda och dator!
- ◆ Du får även OPERAs fullständiga arkiv från 2015 och framåt digitalt.

Som prenumerant skapar du lätt ett konto för att läsa!
Eller prenumerera digitalt för 39 kr i månaden!

www.tidskriftenopera.se

Kärleksförväxlingar med barocka övertoner

TEXT: CLAES WAHLIN

Noterat sedan länge är att barockoperan i Sverige är satt på undantag, ett undantag som stavas sommaropera; som vore dessa tusentals ospelade verk endast något för semesterlediga svenskar och turister. En viss ljusning kan skönjas på västkusten, i och med att Göteborgsoperan nästa vår iscensätter Jean-Philippe Rameaus *Platée*, operan om mallgrodan som gudarna driver gäck med.

Redan i sommar är Confidencen, Ulriksdals slottsteater, på sin operafestival först i landet med att ge en annan opera av Rameau, *Dardanus* i slutet av juli. Tillsammans med Drottningholmsteaterns uppsättning av Henry Purcells semiopera *The Fairy Queen* i augusti finns det tre betydande verk från barocken att ta del av inom en snar framtid.

Dardanus har aldrig framförts på svenska scener. Handlingen ansågs redan vid premiären 1739 vara alltför omständlig. Den uppfördes dessutom mitt i grälet mellan lullister och rameauister. Historien om kärlek till fel person, trollkarlar och en sömnscen (som konkurrerade med en liknade i Lullys *Atys*) gav upphov till en egenartad kritik.

Sömnscenen i fjärde akten lät nämligen som en berömd fransk barnvisa, "Do do, l'enfant do" (Sov sov lilla barn, sov). Detta ledde till kopparstick som avbildade en sovande Rameau i en vagga, insvept i noterna från visan och omgiven av rameauister sjungande den. Charles-Simon Favart gjorde dessutom en parodi på operan,

vilket enligt honom ska ha varit orsaken till att Rameau strök scenen för den senare versionen 1744.

Operan omarbetades inte bara till 1744, utan även uppsättningarna på 1760-talet skiljer sig från de tidigare, och det är först med de senare som Rameaus opera gjorde egentlig succé. Den är, trots handlingen, en av hans mest lyckade verk. Registret, emotionellt och musikaliskt, är brett. Som ofta med barockoperan försvann den under 1800-talet och framfördes under 1900-talet ett fåtal gånger, ofta konsertant. År 1980 sattes den upp på Garnieroperan i Paris av Jorge Lavelli med José van Dam och Frederica von Stade. De var inte några självklara barocksolister och uppsättningen blev heller ingen större framgång. Bättre har den framförts och spelats in under innevarande sekel. Marc Minkowskis konsertanta uppförande (finns på cd) med Véronique Gens, Laurent Naouri och Mireille Delunsch från 2000 gav en mer rättvis bild, liksom senare uppföranden med dirigenter som Emmanuelle Haïm och Raphaël Pichon (den senare finns på dvd).

Vilken version, eller vilken mix av versioner, som Confidencen väljer återstår att höra, men ariorna är många och eleganta, och den obligatoriska stormen lär finns med.

Henry Purcell skrev *The Fairy Queen* 1692, tre år före sin död vid endast 35 års ålder. Det är en semiopera, där alltså musikdramatiken interfolieras med talad dialog och har inslag av balett och

gärna feerier, icke att förväxla med senare tiders sångspel som *Trollflöjten*. Det var en typisk engelsk genre under 1600-talet. Bland Purcells semioperor märks vid sidan av *The Fairy Queen* framför allt *King Arthur* (något av en nationalopera *avant la lettre*) och *The Indian Queen*. Matthew Locke och John Eccles var andra kompositörer som rönt framgångar i genren, men det är Purcells verk som har trotsat tidens tand.

Man använde gärna Shakespeares pjäser, som alltid reviderades eller omarbetades. Populära för semioperor var *Macbeth*, *Stormen* och *En midsommarnattsdröm*. Man skrev om, la till och drog bort. Restaurationen såg den nyligen svunna renässansen som en tid som var lite för mycket av allt, även den språkliga expansion som inte minst Shakespeare stod för. Hans dramer, liksom den mesta teater, framfördes alltid med musikinslag. Det är först några decennier in på 1800-talet som man började gå tillbaka till bardens originaltexter. Purcell och andra betraktade alltså pjäserna just som ett material att använda lite som man ville. Det skapande geniet, originalitetstanken, får inte genomslag förrän vid slutet av 1700-talet.

Vad gör då Purcell och hans anonyma librettist – en hypotes är att Thomas Betterton, som skrev text till Purcells *Dioclesian* och *The Indian Queen*, var inblandad – med *En midsommarnattsdröm*? Först och främst har Purcell inte skrivit musik till en endaste rad av Shakespeare. Bardens ord sparas till den talade dialogen. I stället är det ett antal masker som förhåller sig metaforiskt till pjäsen, som ges med sång och musik. Man kan visserligen undra lite över den kinesiska scenen (men operan framfördes till bröllopet mellan

William och Mary; hon samlade kinesiskt...), eller den berusade poeten (förmodligen en allusion på något i samtiden som gått förlorat), men i stort kan en lyhörd regissör binda ihop de olika scenerna till en helhet.

En midsommarnattsdröm, tveklöst en av Shakespeares mest lyckade komedier, används intelligent i Purcells opera. Musikaliskt är det bland det vackraste han skrev, det finns en skir och trolsk stämning över hela verket. Någon har beskrivit den som en meditation över själva förtrollningen. Förväxlingarna mellan paren Helena och Lysander, respektive Hermia och Demetrius, ges en musikalisk skugga som fördjupar tematiken. Och arior som "O Let Me Weep" (ofta framförd på solistkonserter) är en klassiker av rang.

Hur Drottningholmsteatern ska iscensätta historien återstår att se. Rollistan hittills tycks till exempel inte ta upp några hantverkare, vilket kan oroa. Möjligen får kören arbeta även med den talade dialogen. Som förberedelse rekommenderas inspelningen på dvd från Glyndebourne 2010, Jonathan Kents eleganta, välspelade, välsjungna och komiska iscensättning med dirigenten William Christie och Orchestra of the Age of Enlightenment. ■■

1. *The Fairy Queen*. Foto: Markus Gärder.

2-5. *The Fairy Queen*. Kostymskisser: Anna Kjellsdotter.

Foto: IMG Artists.

GRACE BUMBRY

1937–2023

† Den amerikanska operasångaren **Grace Bumbry** har avlidit i Wien vid en ålder av 86 år. Bumbry tillhörde de absolut främsta i sin generation, lika hemmastadd i mezzo- som i sopranfacket och med en enastående lång karriär över hela världen. Hon föddes i Saint Louis, Missouri, till relativt enkla förhållanden i en musikalisk och religiös familj. Redan som sjuåring vann hon en talangtävling i Saint Louis, vilket ledde till att hon fick sjunga Ebolis aria ”O don fatale” i ett tv-program, varför hon sedan kunde antas till sängutbildning vid Boston University. Något senare mötte hon sin viktigaste sånglärare, Wagnersopranen Lotte Lehmann, som inte minst drillade henne i tyska romanser – få anglosaxiska sångare har ett så perfekt tyskt uttal som just Bumbry.

År 1958 delade hon första pris i Metropolitan Opera National Council Auditions tillsammans med sopranen Martina Arroyo. Året därpå bar det av till Paris för romanskonsertdebut och sedan operadebut som Amneris i *Aida* på Parisoperan. Hon var då 23 gammal och fick ett fast kontrakt vid operan i Basel. Men där hann hon knappt uppträda, eftersom Wieland Wagner i Bayreuth hade fått den något djärva idén att erbjuda hennes Venus roll i *Tannhäuser* 1961. Hon var den första färgade sångaren någonsin som hade erbjudits kontrakt där. Det blev mycket diskussioner och förhandspublicitet – en Elisabeth som är vit och en Venus som är svart, därtill på ett schackrutigt golv i Wartburgakten. Men efter premiären vann Bumbry över alla konservativa belackare och fick en 30 minuter lång slutapplåd med 42 (!) inropningar. Sensationen var ute över hela världen, och hon inbjöds omgäende av Jacqueline Kennedy att sjunga i Vita huset. Debuterna vid de stora operahusen följde slag i slag inom de närmaste tre åren: Covent Garden i London, La Scala i Milano, Metropolitan i New

York och vid Salzburgfestspelen. Tidiga signaturroller för henne var Amneris, Eboli, Carmen, Delila och Laura i *La Gioconda*.

Under 70-talet började Bumbry gå över i sopranfacket, även om hon aldrig helt släppte vissa mezzoroller. Men roller som Salome, Tosca, Norma, Lady Macbeth, Abigaille i *Nabucco*, Medea och Jenöfa tillkom. Det hade hon gemensamt med sin landsmaninna Shirley Verrett, och en ikonisk duettkonsert på Covent Garden 1983 på YouTube kan inte nog rekommenderas: där växlar de båda sångerskorna oavbrutet sopran- och mezzostämmor med varandra i duetter ur *Aida*, *Norma*, *La Gioconda* och många mer. Det tycks nästan som när de kommer in att de säger till varandra: ”Tar du Aida nu? Ok, då sjunger jag Amneris.” Och så vid nästa duett har de bytt plats igen.

Bumbry hade helt enkelt ett sådant enastående omfång med stor klang över hela registret att hon på höjdpunkten av sin karriär kunde tillåta sig detta. Hennes röst var mycket rik och explosiv med en ganska mörk timbre, men ändå med mycket fri och expansiv höjd. Sceniskt hade hon stort temperament och grandios apparition, varför hon med sitt bett i stämman alltid gjorde sig bäst i roller som kunde fräsa ifrån ordentligt.

Bumbry tillhörde också den generation som gjorde rejält med kommersiella inspelningar av kompletta operor. Men lustigt nog finns hon nästan enbart representerad i mezzoroller: Eboli, Amneris, Orfeo, Carmen och Baba the Turk. Undantagen som bekräftar regeln är Chimène i Jules Massenets *Le Cid* mot Plácido Domingo (CBS) och Saffi i Johann Strauss den yngres *Zigenarbaronen* mot Nicolai Gedda (EMI). Vill man annars höra henne

i sopranrepertoaren får man gå till olika piratinspelningar. På skiva finns hon också representerad i en icke föraktfull samling lieder och romanser.

Mot slutet av sin karriär lade hon naturligt nog sopranrollerna på hyllan, även om hon så sent som 1993 sjöng Turandot på Covent Garden. Många trodde att Klytaimnestra i *Elektra* i Lyon 1997 skulle bli hennes sista operaföreställning, men efter ett drygt tioårigt uppehåll gjorde hon faktiskt comeback i Scott Joplins *Treemonisha* i Paris 2010 samt som Grevinnan i *Spader dam* på Wiener Staatsoper tre år senare. Hennes operakarriär kan därför sägas ha varat i mer än femtio år – ett svårslaget rekord.

Grace Bumbrys betydelse för opera- och liedkonsten kan inte nog uppskattas, men även på ett socialt-samhälleligt plan då hon

följde i fotspåren efter Marian Anderson och Leontyne Price med sina medsystrar Martina Arroyo, Shirley Verrett, Reri Grist och något senare Jessye Norman och Kathleen Battle för att bana vägen för kommande generationer av färgade sångare. Då hon som sjuttonåring vann talangtävlingen i Saint Louis fick hon inte, som första priset hade stipulerat, sjunga i radio eftersom hon var färgad. Tack och lov visste en alert tv-kanal bättre och resten är historia. ■|| Göran Gademan

Foto: Jussi Nuhari

KAIJA SAARIAHO 1952–2023

† Ett hundraårigt verk hann Kaija Saariaho med att komponera under sitt alltför korta liv. Huvudsakligen var det instrumentalmusik, där hennes studier, efter Darmstadt, vid franska IRCAM bistod henne med att utveckla den speciella klangvärld som karakteriserar hennes musik. Det är uppenbart att hon hade mycket mer musik i sig än det hennes hjärntumör hindrade henne från att fullfölja när hon nu har gått bort vid 70 års ålder.

Fem operor skrev hon. Jag minns den första, *L'Amour de loin*, som hade urpremiär i Salzburg i Peter Sellars regi och med Esa-Pekka Salonen som dirigent. Jag såg uppsättningen när den nådde Paris och det var uppenbart att här var en operakompositör av högsta

rang. Jag minns även *Adriana Mater* från Bastiljoperan, också den i regi av Sellars och med Salonen, som i våras sattes upp på Norrlandsoperan.

Det råder knappast någon tvekan om att hon var den främsta av samtida kompositörer. BBC:s musikmagasin genomförde för några år sedan en enkät, där de frågade ett hundratal kompositörer om att rösta fram de hundra främsta genom tiderna. Saariaho hamnade på sjuttonde plats, den enda levande. År 2000 fick hon Nordiska rådets musikpris och 2013 mottog hon Polarpriset. Hennes två första operor etablerade henne raskt som samtidens mest intressanta operakompositör och de tre följande, några som *Only the Sound Remains* eller *Emilie* är av kammarformat, besläktade med alla de vokalkompositioner för en eller två röster hon gjorde.

Körmusik och oratorieliknande verk som *La passion de Simone* visar också hennes begåvning för musikdramatik (det är det enda verk som nått Kungliga Operan, på initiativ av Judisk kultur och gavs endast en gång.) Hennes sista opera, *Innocence*, som hade premiär i Aix-en-Provence 2021 i regi av Simon Stone, om en skolskjutning (den sjungs på nio olika språk), har också turnerat till Helsingfors och London.

Saariahos musik, den instrumentella såväl som den med vokala inslag, har en mättnad som aldrig går över gränsen. I operorna får de olika personerna sina egna klangvärldar, men de binds samman, kanske inte främst av harmoniken, snarare av ett slags musikalisk *overplot* som kan sägas vara Saariahos signatur i hennes operor och de musikdramatiska verk hon skrev i mindre format. ■|| Claes Wahlin

avlyssnat

KERSTIN MEYER MEMORIAL EDITION 1956–1980

Sterling CDA 1862/63 [2 CD]

Distr: Naxos

Den här minnesutgåvan, där **Marcus Jupither** står för urvalet och sammanställningen, har tydligtvis satts samman med främsta avsikt

att visa den stora bredden i **Kerstin Meyers** konstnärskap. Representerade är så olika tonsättare som Mahler, Schönberg, Musorgskij, Rossini, Wagner, Bizet, Verdi, Debussy, Schumann, Richard Strauss och Grieg. Det rör sig om en mix av opera och romans, där den senare genren är påfallande starkt företrädd. Här finns hela Griegs nästan halvtimmeslånga sångcykel *Haugtussa* och även hela Schumanns *Frauenliebe und Leben*, Musorgskijs dystra sångsvit *Után sol* och Debussys *Le Promenoir des deux amants*, dessutom hela Mahlers *Lieder eines fahrenden Gesellen*.

Däremot ingen Carmen-habanera och överhuvudtaget bara en minut och trettionio sekunder ur *Carmen*, detta Meyers signaturparti ("Om du älskar" med **Ingvar Wixell** som Escamillo). Somligt lyser med sin frånvaro, Mozart skrev till exempel inte mycket som passade Meyers röst, och denne centrale operatonsättare saknas liksom barockopera (Meyer framträdde bland annat i *Alcina*).

Och vad är det då för röst som förenas i detta dignande smörgåsbord? Det främsta kännetecknet är förstås den omisskännliga timbren och det så varma klangrika mellanläget, men är det en alt eller en mezzosopran? I början kallades Meyer alltid för alt, senare ofta för mezzo, men när man i töt

följd hör så många exempel från olika delar av hennes karriär är det framför allt hennes enastående vackra och personliga klang i röstens atlläge som sticker ut. Högre toner sitter som de ska, men där tappar röstens en del av den alldeles egna färg som är så karaktäristisk för hennes lägre register.

Som Ulrika i *Maskeradbalen* eller som Erda i *Rhenguldet* är hon helt outstanding, där sitter röstens som allra bäst. Och nog kunde vi ha fått mer än en minut och tjugofyra sekunder av hennes Ortrud. Hela andra aktens första scen ur *Lohengrin* hade varit att föredra framför till exempel *Haugtussa* eller *Frauenliebe und Leben*.

Som romanssångare gestaltar Meyer texten visserligen intelligent men förmår inte riktigt finna den utjämning mellan registren som romanssång kräver. Det hörs litet för väl att här är det en operasångare, som "skruvar ner sin röst". Detta är kanske att vara alltför kritisk, och att *Frauenliebe und Leben*, inspelad på Nya Zeeland 1963, inte entusiasmerar beror också på pianisten **Maurice Tills** träiga insats.

Gemensamt för alla dessa olikartade exempel är Kerstin Meyers vilja och förmåga att dramatisera, att ge mänsklig färg och dramatisk nerv åt toner och ord. Man hör även i sorglig och allvarlig musik sångerskans rena glädje i att sjunga. Det finns en generositet i röstens som gör att man som lyssnare gärna och förbehållslöst tar till sig den. Den generositeten minns vi alla som är gamla nog att ha hört hennes live, men den går fint fram även på skiva.

Ska man vara petig kan man ändå i vissa stycken höra att Kerstin Meyer hör till en tidigare epok. I de sju sångerna från *Pierrot lunaire*, inspelade redan 1957, bemödar sig Meyer inte om att finna nyckeln till Schönbergs "Sprechgesang" utan om

att så mycket som möjligt *sjunga* sångerna. Så gör ingen i dag. Men det säger samtidigt en del om Kerstin Meyers nyfikenhet inför ny musik, att hon mitt i sina tidiga Carmen-framgångar också tog sig an ett verk som *Pierrot lunaire*.

Det bör finnas mängder av Kerstin Meyer-upptagningar i arkiven, och den här utgåvan ger mersmak; jag ser fram mot en Memorial Edition del II. ■ Lennart Bromander

POULENC: LA VOIX HUMAINE, SINFONIETTA

Véronique Gens
Orchestre National de Lille/Bloch
Alpha 899 [1 CD]

Distr: Naxos

Jean Cocteau text *La voix humaine*
(Vox humana/Den mänskliga rösten)

från 1928 slutar aldrig att fascinera, snarare tvärtom: på senare år har den spelats allt oftare, antingen i sin rena form för en talskådespelare eller i **Francis Poulencs** operaform från 1959. Pjäsen har just varit aktuell på Dramaten med Lena Endre i den enda rollen, i vintras framförde Barbara Hannigan Poulencs version i Göteborgs konserthus, där hon både dirigerade och sjöng verket. Före pandemin tolkade Kerstin Avemo den olyckliga kvinnan på Göteborgsoperan, föregånget av Martinūs *Tre fragment ur operan Juliette*.

Men för mig har något skavt på sistone när man diskuterat kvinnan som tar sitt liv efter ett långt telefonsamtal med sin före detta älskare. Man vill nämligen alltid diskutera skill-

naden mellan manligt och kvinnligt, skillnaden mellan den alltmer korthuggna mannen på andra sidan linjen (som vi aldrig får höra, vi bara anar hans svar framför allt i Poulencs orkestersats) och kvinnan som utan några egentliga protester låter mannen gå. Det sägs vara den typiskt kvinnliga undergivenheten som gör att kvinnan, van att foga sig, gör som mannen säger, förvisso med en hel del klagan över sitt öde.

Men då har man inte satt sig in i omständigheterna då Cocteau skrev sin text. Han skrev sin monolog som ett sätt att komma över att han just blivit lämnad av en yngre man som "tröttnat på att vara madame Cocteau". Mannen skulle i stället gifta sig med en kvinna och börja ett "riktigt" liv. Med tanke på att texten är skriven på 1920-talet är det inte svårt att förstå Cocteau: som homosexuell man hade man inget att sätta emot eller erbjuda, utan tvingades inse att de förhållanden man levde i en dag skulle ta slut för att ersättas av ett "riktigt" förhållande. Det är givetvis därför kvinnan egentligen aldrig protesterar mot mannens uppbrott där i andra änden av luren.

Även i vår tid hade det varit förståeligt, om än inte lika mycket som då. Och faktiskt var Poulenc i samma situation då han tonsatte Cocteaus text drygt trettio år senare – han hade precis haft en mycket uppslitande separation från sin mångåriga älskare Lucien Robert. Så inte heller för honom var det särskilt svårt att leva sig in i den förtvylade kvinnans känslor. Med andra ord handlar det om något helt annat än skillnaden mellan det kvinnliga och det manliga.

Partiet skrev Poulenc för sin ständiga sopranmusa Denise Duval, den franska operakonstens motsvarighet till Édith Piaf – lika bräcklig och skör med samma enorma uttryckskapital.

avlyssnat

För henne hade han också skrivit huvudrollerna i sina tidigare operor *Brösten på Thérèse* och *Karmelitsystrarna*. Det finns numera fler inspelningar av *La voix humaine* än man skulle kunna tro med tanke på att det knappast är någon utpräglad grammofonopera. Helst vill man kunna se sångerskan för att kunna ta del av minsta nyans och Poulencs anvisningar är så exakta att det knappast blir tal om några större tolkningsskillnader. Men den namnlösa kvinnorollen har attraherat en lång rad framstående sopraner att göra inspelningar, såsom Magda Olivero, Jane Rhodes, Felicity Lott, Julia Migenes och Françoise Pollet. Och naturligtvis sjöng tack och lov Denise Duval in den för EMI kort efter uruppförandet, så den inspelningen bör väl ses som något slags referens med tonsättaren närvarande.

Nu har **Véronique Gens** sjungit in verket tillsammans med Orchestre National de Lille under **Alexandre Bloch**. Gens började som barock- och Mozartsångerska men har sedan dess betydligt breddat sin repertoar och hon lägger in alla sina erfarenheter från sin långa karriär i sin rolltolkning. Hennes kvinna har resning och integritet, blir aldrig hysterisk eller "jobbig" – förutom vid ett tillfälle då hon hör musik i andra ändan av luren. Helt logiskt, eftersom det är då bubblan definitivt spricker och hon avslöjar mannens dubbelspel. Att franska är hennes modersmål är naturligtvis till stor fördel, och Gens tolkar sångpartiet med en fyllig och aningen mörkfärgad sopran, ytterst välbehandlad och egaliserad. Alexandre Bloch i spetsen för Orchestre National de Lille ackompanjerar

följsamt och känsligt, och de reagerar blixtnabbt på varje liten vändpunkt i skeendet.

Som bonuspår ger samma orkester och dirigent Poulencs *Sinfonietta* från 1947. Kontrasten i detta tolv år äldre verk kunde knappast vara större, då det mestadels är mycket uppsluppet och använder sig av en mängd olika äldre musikformer – möjligen inspirerat av Prokofjevs klassiska symfoni med dess neoklassicism. Utöver det citerar Poulenc sig själv med korta avsnitt från sina tidigare instrumentala verk. Bloch tolkar Sinfoniettan både med skärpa och lätt hand för att få fram lekfullheten hos den motsatta sidan av Poulenc, tonsättaren som gamängartad spjuver. ■■ Göran Gademan

THE FAIRY QUEEN

av Henry Purcell

Om kärlek, svek, besatthet och *magi!*

5-19 augusti

ÖVER ENGELSKA KANALEN

Francesco Corti och Jonas Nordberg spelar

engelsk och fransk 1600-talsmusik

12 augusti

OPERA FILM

Förra sommarens succé *Il Giustino*

på storduk i slottsparken

Fri entré

14, 15, 16 juli

Drottningholms
Slottsteater
1766

www.dtm.se

MACBETH
av Giuseppe Verdi

Dirigent Kim Phipps
Regi Catarina Gnosselius
Kostym Anna Kjellsdotter
Mask Therésia Frisk

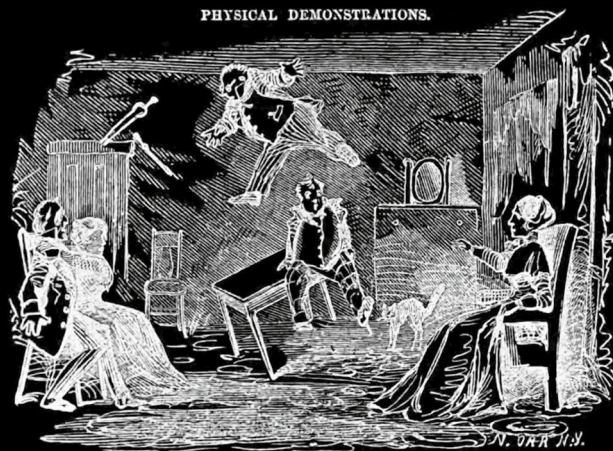
Läckö Slott
14 juli – 5 augusti

Biljetter lackoslott.se eller Turistbyrån
Lidköping 0510 200 20

Stiftelsen
LÄCKÖ SLOTT

Andefabriken

PHYSICAL DEMONSTRATIONS.

MUSIK: DANIEL NELSON

LIBRETTO: TUALISA RANGSTRÖM OCH
MAGNUS LINDMAN

URPREMIÄR 21 JULI 2023 PÅ VADSTENA SLOTT

BILJETT FÖRSÄLJNING FRÅN 4 APRIL
WWW.VADSTENA-AKADEMIEN.ORG

nytt på dvd

PUCCINI: TOSCA

Byström, Guerrero, Hakobyan, Sanders, de Michelis, van Lierop, Nazarenko, de Jong. Chorus of Dutch National Opera and Netherlands Philharmonic Orchestra/Viotti.

Regi: Barrie Kosky

Scenografi: Rufus Didwizsus

Naxos 2.110752 [1 DVD]

Distr: Naxos

Barrie Kosky är en av de mest eftertraktade och uppburna operaregissörerna i dag. Denne australiensare har gjort en fantastisk karriär, vilket ledde till att han blev konstnärlig chef för Komische Oper i Berlin. Han var den förste judiske regissör som verkade i Bayreuth, där hans succéuppsättning av *Mästersångarna i Nürnberg* 2017 närmast blev kultförklarad. Det var alltså med stora förväntningar som jag närmade mig hans *Tosca* från De Nederlandse Opera i Amsterdam, som tyvärr får betraktas som en besvikelse.

Han har iscensatt Puccinioperan som en film noir med minimal scenografi och rekvisita. Första akten är tom så när som på ett staffli, en målarvagn och en vas med plastblommor. Regin är initialt överdriven i form av stora gester. Den

flyende Angelotti (**Martijn Sanders**) är märkt av tortyr och kan knappt stå på benen. Och Cavaradossis målarklädsel är alldeles nersmetad med färg. Det är först när **Malin Byströms** Tosca gör entré som agerandet stramas åt. Hennes älskade Cavaradossi görs av den amerikanske tenoren **Joshua Guerrero**, som gör karriär främst på tyska scener inom det italienska facket, men han når inte riktigt upp till Byströms vokala nivå. Han fallerar med ett par överhoppade höjdtoner i första aktens duett som inte binds ihop.

Det är andra akten som är bäst, och det är den ju nästan alltid i *Tosca*. Nu är vi i Scarpias kala köksregioner. En lång arbetsbänk utgör navet i scenografin. Vilken intensitet mellan Byström i ceriseröd klänning och den armeniske barytonen **Gevorg Hakobyan!** Här slår det gnistor i agerandet. Det är här som Koskys personregi firar triumfer. Tortyrkällaren ligger rakt under köket och här misshandlas Cavaradossi. Hans avhuggna fingrar visas upp på köksgolvet. På kortväggen hänger ett knivset som Tosca ser. Hon tar den vassaste kniven och genomborrar Scarpia med fyra hugg, det sista i ryggen.

Slutakten utspelar sig framför en mobil vägg i form av en trappkonstruktion i stål. Cavaradossi är kroppsligt sönderbruten och att då sjunga "Sången till livet" i en sådan situation blir orimligt. Barrie Koskys regi verkar hämtad från en

splatterfilm. När Cavaradossi är ihjälskjuten är Toscas reaktion det intressanta. Hon rusar upp för trapporna och hoppar ut och sedan vrids scenbilden och då ser vi henne död på golvet.

Musikaliskt övertygar inte den 33-årige chefsdirigenten **Lorenzo Viotti**, son till den legendariske dirigenten Marcello Viotti (1954–2005), med ibland alltför långsamma tempi, inte minst i tredje akten. Malin Byström kommer från det lyriska sopranhållet och är ingen högdramatisk Tosca. Därför skulle hon behövt få mer understöd och drive av den unge Viotti. Byström är hela tiden inne i rollen och förhöjer temperaturen varje gång hon är på scenen. Vokalt har hon partiet under huden och de fem höga c:na sitter bergsäkert.

Denna *Tosca*-inspelning, som filmades i Amsterdam i maj 2022, rekommenderas i första hand för Malin Byströms skull även om regikonceptet inte håller fullt ut. Också storheter som Barrie Kosky måste få misslyckas ibland. :|| Sören Tranberg

TIDSKRIFTEN OPERA

HÖSTNUMRET UTKOMMER DEN 15 SEPTEMBER

- ◆ Vi rapporterar från Opernfestspiele München. Här bevakar vi Lohengrin, Tristan och Isolde, Aida samt Riddar Blåskäggs borg och Dido och Aeneas.
- ◆ Givetvis bevakar vi också de svenska sommaroperascenerna, bland annat Sverigepremiären på Jean-Philippe Rameaus Dardanus på Confidencen, Henry Purcells The Fairy Queen på Drottningholms Slottsteater och Giuseppe Verdis Macbeth som spelas på Läckö Slotts borggård.
- ◆ Vi gräver vidare kring renoveringen av nationalscenen vid Gustaf Adolfs torg. Vad blev resultatet av den senaste utredningen som kulturministern gav Statens fastighetsverk i uppdrag? Ingen tillbyggnad, bara en renovering. Och varför är det så tyst från Kungliga Operans olika yrkesgrupper när det gäller deras egen arbetsmiljö?
- ◆ I höst blir det urpremiär på två nykomponerade svenska operor. På Kungliga Operan får Mikael Karlssons Melancholia urpremiär den 7 oktober och dan därpå ser Paula af Malmborg Wards och Kerstin Perskis Mytomania dagens ljus på Göteborgsoperan. OPERA gör ett förhandsreportage kring båda dessa uruppföranden.

Fr.v. Bayerische Staatsoper, München. Foto: Felix Löchner.
Kungliga Operan, exteriör. Foto: Kungliga Operan.
Melancholia. Foto: Elisabeth Toll.
Mytomania. Foto: Lennart Sjöberg.

SUMMAROPERA 2023

CONFIDENCEN, ULRIKSDALS SLOTTSTEATER

confidencen.se

info@confidencen.se / Bilj.ftn: 08-85 60 10

Rameau *Dardanus*: 27 premiär, 30/7, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 20/8.**DROTTNINGHOLMS SLOTTSTEATER**

dtm.se

BiljettDirekt, tfn: 077-170 70 70

Purcell *The Fairy Queen*: 5 premiär, 7, 9, 11, 13, 16, 17, 19/8.**LÄCKÖ SLOTT**

lackoslott.se

info@lackoslott.se / Bilj.ftn: 0510-48 46 60

Verdi *Macbeth*: 14 och 15 premiärer, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 28, 29/7, 1, 2, 4, 5/8.**OPERA PÅ SKÄRET**

Operapaskaret.se

biljetter@operapaskaret / Bilj.ftn: 0580-711 00

Verdi *Rigoletto*: 29 och 30/7 premiärer, 5, 6, 10, 11, 13, 17, 19, 20, 26, 27/8.**VADSTENA-AKADEMIEN**

vadstena-akademien.org

biljett@vadstena-akademien.org / Bilj.ftn: 0455-61 97 00

Nelson *Andefabriken*: 21 urpremiär, 24, 25, 28, 30, 31/7, 3, 4, 6, 8, 9/8.**SKÅNSKA OPERAN**

skanskaoperan.se

Bilj: nortic.se

Puccini *Tosca*: 8 premiär, 9, 11/7 (Bäckaskogs slott), 14, 15/7 (Hovdala slott), 18, 19, 22, 23/7 (Krappertups slott), 25, 26/7 (Kalmar slott), 29, 30/7 (Ystad Teater), 1, 2/8 (Jordberga slott), 5, 6/8 (Varbergs Teater), 8, 9/8 (Palladium, Malmö), 12, 13/8 (Torups slott), 16, 17/8 (Borgeby slott).**OPERA PÅ ÖSTERBYBRUK**

osterbyopera.com

Bilj.ftn: 076-765 06 60

Purcell *Dido och Aeneas*: 6 premiär, 8, 9/7.**KUNGLIGA OPERAN**

operan.se

Bilj. tfn: 08-791 44 00

Puccini *Madama Butterfly*: 25, 28, 31/8, 3, 6, 9, 12, 18, 25/9, 2, 20, 23, 26/10.Strauss *Elektra*: 23, 26, 30/9, 4, 10, 13, 16/10.Karlsson *Melancholia*: 7 urpremiär, 9, 11, 14, 18, 21, 24, 28, 30/10, 2, 4/11.Verdi *Rigoletto*: 11, 13, 16, 21, 25, 27/11, 4, 6, 13, 19, 27/12.Mozart *Don Giovanni*: 15 premiär, 18, 20, 26, 28/12.**FOLKOPERAN**

folkoperan.se

Bilj. tfn: 08-616 07 50

Rossini *Askungen*: 20 premiär, 22, 23, 27, 28/9, 1, 5, 6, 11, 12, 15, 19, 20, 25, 28, 29/10, 2, 3/11.Sjostakovitj *Tidens larm*: 29 premiär, 30/9, 4, 7, 8, 13, 14, 18, 21, 22, 26, 27/10, 1, 4, 5/11.**GÖTEBORGSOPERAN**

opera.se

Bilj. tfn: 031-13 13 00

Verdi *Nabucco*: 26 nypremiär, 30/8, 3, 7, 9, 13, 17, 20, 23/9.Schwartz *Wicked* (musikal): 16 premiär, 21, 22, 24, 27, 28, 29, 30/9, 1, 6, 7, 11, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 24, 26, 28, 29, 31/10, 4, 5, 10, 11, 12, 17, 18, 19, 22, 24, 25, 26, 29/11, 5, 8, 30, 31/12.af Malmborg Ward *Mytomania*: 8 urpremiär, 12, 15, 22, 25, 27/10, 1, 9/11.Mozart *Don Giovanni*: 2 premiär, 6, 10, 13, 16, 20, 28/12.**Grandi voci – romanskonsorter**

Johanna Wallroth 10/9 och Michael Weinius 10/10.

NORRLANDSOPERAN

norrlandsoperan.se

Bilj.ftn: 090-15 43 47

Adams *The Death of Klinghoffer*: 8 Sverigepremiär, 12, 14, 24, 26, 28/10, 7, 9, 11, 14/11.**MALMÖ OPERA**

OCH MUSIKTEATER

malmoopera.se

Bilj. tfn: 040-20 85 00

Rangström *Kronbruden*: 17 premiär, 19, 21, 23, 26, 28/9 (Verkstan och sedan på turné).Mozart *Don Giovanni*: 7 premiär, 10, 14, 22/10, 15, 17, 19, 24, 26/11, 1/12.**WERMLAND OPERA**

wermlandopera.com

Bilj. tfn: 054-21 03 90

Oxenryd *Hundraåring som klev ut genom fönstret och försvann* (musikal): 28 urpremiär, 30/9, 6, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29/10, 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 24, 25, 26, 29, 30/11, 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 27, 28, 29, 30, 31/12.

8/7 SÖMNGÅNGERSKAN

Bellini. D: Bisanti. Pratt, Barbera, Mimica, Monzó, Bailly. Föreställning 28/1 2023, Opéra Royal de Wallonie, Liège.

15/7 LI ZITE'NGALERA

Vinci. D: Marcon. Celmino, Palummo, Mariano, Vernillo. Föreställning 4/4 2023, Teatro alla Scala, Milano.

22/7 BORIS GODUNOV

Musorskij. D: Chailly. Adbrakov, Anger, Golovnin, Ernst. Föreställning 7/12 2022, Teatro alla Scala, Milano.

29/7 ANDREA CHÉNIER

Giordano. D: Lanzillotta. La Colla, Petean, Agresta. Föreställning 3/12 2022, Wiener Staatsoper.

12/8 KÖNIGSKINDER

Humperdinck. D: M. Albrecht. Behle, Kulchynska, Wagner, Soffel. Konsertant framförande 22/10 2022, De Nederlandse Opera, Amsterdam.

19/8 DON GIOVANNI

Mozart. D: Harding, Mattei, Lundgren, Eriksmoen, Byström, Staples, J. Wallroth, von Schulman, Schinkler. Konsertant framförande 13/6 2020, Berwaldhallen.

16/9 LOHENGRIN

Wagner. D: Roth. Vogt, van Oostrum, Kampe, Reuter, Kares, Schuen. Föreställning 3/12 2022, Bayerische Staatsoper, München.

**Folkets Hus
och Parker**

OPERA LIVE

25/8 IL GIUSTINO

Vivaldi. D: Petrou. Pe, Asplund, Mynenko, J. Wallroth, Sancho, Andreassen. Inspelning från Drottningholms Slottsteater, augusti 2022.

21/10 DEAD MAN WALKING

Heggies. D: Nézet-Séguin. Moore, DiDonato, Graham, McKinny. Live från Metropolitanoperan, New York.

6/1 NABUCCO

Verdi. D: Callegari. Monastyriska, Barakova, Beak, Gagnidze, Belosselskiy. Live från Metropolitanoperan, New York.

27/1 CARMEN

Bizet. D: Rustioni. Akhmetshina, Beczala, Ketelsen, Blue. Live från Metropolitanoperan, New York.

9/3 ÖDETS MAKT

Verdi. D: Nézet-Séguin. Davidsen, Semenshuk, Jagde, Golavatenko. Live från Metropolitanoperan, New York.

20/4 LA RONDINE

Puccini. D: Scappucci. Blue, Pogorelc, Tetelman. Live från Metropolitanoperan, New York.

11/5 MADAMA BUTTERFLY

Puccini. D: Zhang. Grigorian, DeShong, Teleman, Meachem. Live från Metropolitanoperan, New York.

livepabio.se

facebook.com/livepabio

twitter.com/livepabio

instagram.com/livepabio

youtube.com/folketshusparker

Boka dina annonser via vår samarbetspartner!

Nr 4/2023 utkommer den 15 september och bokningsstoppet är satt till den 18 augusti.

Anders Jeppsson,
anders@sb-media.se

Swartling & Bergström Media
Birger Jarlsgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 76.
www.sb-media.se

S&B
SWARTLING & BERGSTROM MEDIA

Strauss *Salome* har varit aktuell igen på Kungliga Operan. Frun har inte reagerat som vissa på att hela Johannes Döparens kropp kommer upp ur cisternen och inte bara huvudet. Men visst finns det mer eller mindre morbida historier kring attrappen av detta avhuggna huvud – alltsedan **Birgit Nilsson** fick Metchefen **Rudolf Bings** huvud som marsipantårta på Metropolitan.

Men nu har Frun hört en alldeles färsk historia i ämnet: det var tydligen en baryton som skulle hoppa in som Johannes med kort varsel i ett avlägset operahus. Eftersom tiden var kort tänkte han som service att ta med sitt "eget" huvud från det operahus där han sjöng rollen senast. Sagt och gjort, han stoppade huvudet i en väska och gav sig i väg till flygplatsen. Men döm om tulltjänstemännens förvåning när de hittade huvudet i säkerhetskontrollen. Vems huvud var det? Och vad gjorde det där i väskan? Efter diverse övertalning från barytonens sida – först ville de inte tro ett ord – slapp han faktiskt igenom sedan han bedyrat att han inte hade huggit huvudet av sin egen tvillingbror.

Frun sörjer den nyligen bortgångna storsångerskan **Grace Bumbry**, som gett henne så många högtidsstunder, inte minst på skiva. Hon var en så färgstark personlighet och en riktig diva i dess allra bästa bemärkelse. Bumbry har alltid varit extravagant, och det kunde gälla allt från raffiga kläder till sportiga bilar. En gång hade hon tydligen retat upp den fåfänge **Herbert von Karajan** när hon kom körande till en repetition i sitt senaste kap, en splitterny Bugatti. Han tålde inte alls att bli överglänst av en operadiva, åtminstone inte när det gällde sportbilar.

Frun har faktiskt sett Bumbry en gång på scenen. Det var i hennes enda gästspel på Stockholmsoperan 1976. Rollen var Tosca och Frun minns att det dröjde länge efter första pausen innan spelet kom i gång igen. Senare fick hon höra att Bumbry tillhörde den gamla skolan som krävde att få betalt redan innan föreställningen var över. Klokt tänkt när det gäller vissa operahus, som faktiskt har blåst sångare på sina gager, tänker Frun, men i det korrekta Sverige hade Bumbry väl knappast riskerat något på att sjunga vidare. Varför hon ställde in den andra föreställningen som Tosca vet inte Frun, men hon misstänker att även det är något gagerrelaterat. ■||

Grace Bumbry dansar "De sju slöjornas dans" i *Salome* av Richard Strauss.

ANNONSÖRER I DETTA NUMMER

Confidencen, Ulriksdals slottsteater | Copenhagen Opera Festival

Drottningholms Slottsteater | GöteborgsOperan | Kamraterna | Kungliga Slottet

NorrlandsOperan | Skånska Operan | Stiftelsen Läckö Slott | Vadstena-Akademien

Operan som skakade världen – för första gången i Sverige!

8 okt – 14 nov på Norrlandsoperans stora scen.

THE DEATH OF *Kunghoffer*

Tonsättare: John Adams
Libretto: Alice Goodman
Dirigent: Jessica Cottis
Regissör: Verena Stoiber

VK Original
tryckeri
YAMAHA

No

norrlandsoperan.se

Nya perspektiv 2023/2024

Upptäck hela säsongen på opera.se!

VERDI: *Nabucco*

Klassisk opera om en brutal verklighet.

26 augusti-23 september

AF MALMBORG WARD & PERSKI:

***Mytomania* – urpremiär**

Ny thrilleropera om en skrupelfri stjärnkirurg.

8 oktober-9 november

MOZART: *Don Giovanni*

Mannen vi älskar att hata.

2 december-11 februari

Samproduktion med Greklands nationalopera och Det kongelige teater.

FRIDOLFSSON & AGHED:

Sandvargen

Barnopera för små filosofer.

Baserad på Stora boken om Sandvargen av Åsa Lind.

2 februari-27 mars

WAGNER:

Den flygande holländaren

Mytisk kärlek i vår tid.

17 februari-4 april

RAMEAU: *Platée*

Barockopera om att tro att man är något.

16 mars-18 april

BACH & SCHÖNBERG:

Pierrot i ljuset av Bach

Cellosvit nr 1 av Bach.

Pierrot lunaire av Schönberg.

19 april-16 maj

På turné i Västra Götaland, inkl. GöteborgsOperan Lilla scenen.

PUCCHINI: *Tosca*

Glödhatt triangeldrama.

27 april-26 maj

DONIZETTI: *Viva la mamma*

Operasatir med svensk text och regi av Claes Eriksson.

23 maj-8 juni

GÖTEBORGS
OPERAN

@goteborgsoperan
@goteborgsoperansdanskompni

goteborgsoperan
goteborgsoperansdanskompni